

UNITED NATIONS
United Nations Interim
Administration Mission
in Kosovo

NATIONS UNIES
Mission d'Administration
Intérimaire des Nations Unies au
Kosovo

PROVISIONAL INSTITUTIONS OF SELF GOVERNMENT

KUVENDI I KOSOVËS
СКУПШТИНА КОСОВА
ASSEMBLY OF KOSOVO

TRANSKRIPT

NGA SEANCA PLENARE E KUVENDIT TË KOSOVËS
E MBAJTUR MË 27 PRILL 2006

SA PLENARNE SEDNICE SKUPŠTINE KOSOVA
ODRŽANE 27. APRILA 2006. GODINE

Prill – April
2006

PROVISIONAL INSTITUTIONS OF SELF GOVERNMENT

KUVENDI I KOSOVËS
СКУПШТИНА КОСОВА
ASSEMBLY OF KOSOVO

RENDI I DITËS

1. Shqyrtimi i parë i Projektligjit për auditimin e brendshëm,
2. Shqyrtimi i parë i Projektligjit për arbitrazhin,
3. Shqyrtimi i parë i Projektligjit për shëndetin riprodhues,
4. Shqyrtimi i Informatës për parandalimin e gripit të shpendëve,
5. Shqyrtimi i Rekomandimit për emërimin e anëtarëve të Këshillit të Komisionit të Pavarur për Media, nga shoqëria civile.

DNEVNI RED

1. Prvo razmatranje Nacrta zakona o unutrašnjoj reviziji,
2. Prvo razmatranje Nacrta zakona o arbitraži,
3. Prvo razmatranje Nacrta zakona o reproduktivnom zdravlju,
4. Razmatranje informacije o sprečavanju ptičjeg gripa,
5. Razmatranje Preporuke za imenovanje članova Saveta Nezavisne Komisije za Medije, od strane civilnog društva.

AGENDA

1. First reading of the Draft law on internal auditing,
2. First reading of the Draft law on arbitrary,
3. First reading of the Draft law on Reproductive health,
4. Reviewing the information for prevention of the bird flu (pandemics),
5. Reviewing the recommendation for appointing the members for the Board of the Independent Media Commission, from the civil society.

TRANSKRIPT

NGA SEANCA PLENARE E KUVENDIT TË KOSOVËS E MBAJTUR MË 27 PRILL 2006

KRYESUESI SABRI HAMITI - Mirdita juve, mirëseardhje në këtë seancë të Kuvendit të Kosovës. Deputetë të nderuar, ministra të Qeverisë së Kosovës, në sallë deri më tash janë 79 deputetë, ne mund ta fillojmë punën.

Ju keni marrë një rend dite për seancën e sotme të përgatitur nga Kryesia e Kuvendit. E hapi bisedën për pikën e parë të rendit të ditës.

Fjalën e ka deputeti Enver Hoxhaj

DEPUTETI ENVER HOXHAI – I nderuari z. kryesues, të nderuar ministra, të nderuar kolegë. Nëse dikujt nga ju, i ka dal nga kujtesa një kohë kur në Kosovë ka pasur mase të dhunshme, më lejoni t’jua lexoj një fjali që mund t’ju rikujtoj atë kohë dhe nuk është fjala për vitin 1990 .është fjala për vitin 2006.

Neni 12 i një udhëzimi administrativ të Ministrisë së Arsimit të Shkencës dhe të Teknologjisë ,me të cilin vendosen masat e dhunshme në Universitetin e Prishtinës, duket pak a shumë kështu: Ministrat të Arsimit të Shkencës dhe të Teknologjisë, i jepet autoriteti për shkarkimin e zyrtarëve të lartë të ngarkuar, të çdo kryesuesit të përkohshëm të organeve të Universitetit të Prishtinës dhe të sekretarëve të fakulteteve në rast të fajësisë dhe të mospërputhshmërisë me procedurat dhe me dinamikën, siç thuhet më lartë, në këtë udhëzim.

Të nderuar zonja dhe zotërinj, Universiteti i Prishtinës gjendet para një dileme që në të parë është shumë e thjeshtë, ose të bëhet depolitizimi i tij ose Kuvendi i Kosovës, është organ më i lartë që e ka miratuar Ligji për arsimin e lartë ,në të është miratuar edhe statuti i Universitetit të Prishtinës, të vendos për mbylljen e tij.

Në udhëzimin administrativ, të cilën e ka marrë ish- kryeministri Bajram Kosumi dhe me udhëzimin administrativ të cilën e ka marrë aktualisht kryeministri Çeku, pothuaj se për një vjet e më shumë Universiteti i Prishtinës nuk ka autonomi politike dhe qeverisëse, nuk ka as autonomi financiare. Procesi i reformave është në dështim e sipër dhe shumë donacione mund t’jua përmend, një listë të gjatë të organizatave që e kanë në Universitetin e Prishtinës dhe nuk vazhdojnë ta mbështesin.Pra Universiteti i Prishtinës asnjëherë nuk ka qenë më i izoluar se sa sot.

Ajo çfarë ka ndodhur gjatë këtij koalicioni qeverisës dhe ajo se çfarë do të ndodhë prej dje deri sot është edhe më tepër. Është shkelje dinjitetit të çdo studenti të Universitetit të Prishtinës, sepse ky universitet mund të quhet edhe i Qeverisë së Kosovës, meqë nuk është universitet publik. Kjo ndërhyrje e Qeverisë së Kosovës, është shkelje e dinjitetit

të akademikëve të Universitetit të Prishtinës dhe masa të tilla të dhunshme na rikujtojnë kohën e apartejdit dhe të maxhinalizimit të qytetarëve të Kosovës, është shkelje e Ligjit të arsimit të lartë, meqë vetëm neni 12, që e lexova, tregon deri ku arriti ndërhyrja në Universitetin e Prishtinës, nëse do të ishte fjala se si duhej të përbëhej Këshilli Drejtues e si duhej të zgjidhej rektori. Ligji për arsimin e lartë e rregullon këtë çështje, por nëse ndërhyrjet vërtetë janë të një natyrë të tillë, nuk janë asgjë tjetër veçse masa të dhunshme.

Prandaj, në emër të Grupit Parlamentar të Partisë Demokratike të Kosovës, kërkoj mbështetjen edhe të Grupit Parlamentar të Lidhjes Demokratike të Kosovës, të Aleancës për Ardhmërinë e Kosovës, të Grupit dhe të Partisë ORA dhe të të gjithë grupeve të tjera parlamentare. Qoftë të atij për Integrim ose edhe të deputetëve të tjerë. Kërkoj që sot si pikë e rendit të ditës të futet çështja e Udhëzimit administrativ dhe e vendosjes së masave të dhunshme në Universitetin e Prishtinës, të debatohet për një çështje të tillë meqë Kosova, për mendimin tim nuk është në vitin 1990 para një aparteidi, por është në vitin 2006 kur pritet të definohet ardhmëria e qytetarëve të Kosovës, përdërisa ardhmëria e studentëve dhe e akademikëve të Universitetit të Prishtinës është më tepër se kurrë në dilemë dhe më tepër se kurrë në fund të rrugës së saj.

Nëse e shtrojmë si pikë të rendit të ditës, mendoj që duhet të vijë kryeministri Agim Çeku, që ka proklamuar një platformë që quhet thirrjet 3E edukimi, energjia dhe ekonomia, kjo është politika e Qeverisë, atëherë E-ja e parë po nënkupton jo edukim për qytetarët e Kosovës e jo një shoqëri moderne për vendosjen e masave të dhunshme, kërkojmë që dje ministri Agim Veliu dhe ne në këtë Kuvend, si trashëgues edhe ish - Kuvendit Krahinor i Kosovës ka qenë themelues i kësaj godine më të rëndësishme që ka Kosova, siç është Universiteti i Prishtinës, të debatohet shtruar se cilat janë arsyt e Ministrisë së Arsimit, cilat janë arsyt e Qeverisë së Kosovës për vendosjen e masave të dhunshme në Universitetin e Prishtinës.

Unë llogaris në mbështetjen tuaj. Nëse kjo nuk ndodhë (mungon), atëherë mua s'më mbetet gjë tjetër veçse të them se ju jeni për vendosjen e masave të dhunshme. Faleminderit.

KRYESUESI SABRI HAMITI – Fjalën e ka kërkuar deputetja Gjylnaze Syla. Urdhëroni.

DEPUTETJA GJYLNAZE SYLA – Faleminderit z. kryesues. Grupi Parlamentar i Aleancës për Ardhmërinë e Kosovës është shumë i interesuar për arsimin dhe kërkon avancimin e tij, por nuk mendoj që sot mund të futet në rendin e ditës për arsye se duhet ta shqyrtojmë tërë segmentin e arsimit, jo vetëm një segment, qoftë edhe Universitetin, por të gjitha segmentet e arsimit.

Prandaj, propozojmë që në qoftë se Kuvendi voton që në njërin nga seancat e ardhshme të jetë edhe çështja e arsimit, ku natyrisht do të kemi edhe dokumente përkatëse nga Qeveria, përkatësisht Ministria e Arsimit për të gjitha nivelet e arsimit. Faleminderit.

KRYESUESI SABRI HAMITI – Faleminderit. Deputetja Teuta Sahatqija e ka fjalën.

DEPUTETJA TEUTA SAHATQIJA – Ju faleminderit z. kryesues. Pajtohemi plotësisht me kërkesën e Grupit Parlamentar të PDK-ës për çështjen e arsimit. Në të vërtetë edhe ne si Grup Parlamentar ka shumë muaj që kemi kërkuar të mbahet një seancë kushtuar arsimit, duke pasur parasysh se gjendja në Universitetin e Prishtinës dhe në arsim ka treguar shenja që duhet të diskutohet dhe të gjendej zgjidhja qysh moti. Ndërsa me këtë aktin e fundit shihet se kjo çështje tashmë është bërë urgjente, për të cilën ky parlament është dhe përfaqëson popullin, fjala e tij patjetër duhet të diskutohet.

Mënyrën se si do të diskutojmë, a do të jetë seancë e jashtëzakonshme a do të jetë vetëm pikë e rendit të ditës së sotme, mendoj që duhet të diskutojnë shefat e grupeve parlamentare dhe të vendosim porsë për çështje urgjente, sepse vërtetë është çështje shumë urgjente, për të cilën duhet të diskutohet. Faleminderit.

KRYESUESI – SABRI HAMITI – Fjalën e ka kërkuar profesor Alush Gashi.

DEPUTETI ALUSH GASHI – I nderuari z. kryesues. Ju faleminderit. Për grupin tonë çështja e edukimit është një prej çështjeve shumë të rëndësishme të cilën e kemi përcjell me kujdes dhe mund të theni me brenga të madha në veçanti menjëherë pas lufte kur udhëheqësit e partive politike si nivel i nënkryetarëve dhe të tjerë udhëheqin Universitetin për shumë vjet dhe e kanë prurë në një gjendje të palakueshme.

Se këndejmë, çdo pyetje, çdo iniciativë, përveç ligjërimit dhe ofendimeve eventuale, e mbështesim dhe do t'i respektojmë procedurat e punës së Kuvendit që deputetit apo grupit i mundësojnë, qoftë me anë të pyetjes për ministrin, qoftë me interpelancë. Opozita e ka atë mundësi dhe ne do ta kishim mirëpritur pjesëmarrjen në një debat të tillë. E dimë brengën se ka shqetësimi, jemi të përcaktuar për ligjshmëri të plotë dhe nuk e kundërshtojmë organizimin e një debati për këtë çështje aq të rëndësishme.

Mendoj, se ministri duhet të vijë t'i shpjegojë çështjet dhe të organizohet një debat dinjitoz dhe kurrsesi të mos politizohet kjo çështje. Për ne një prej pasojave më të këqija që i ka lënë lufta janë varrezat masive dhe gjendja e rëndë në Universitetin e Prishtinës: për gjendjen për cilën ne i njohim aktorët, se jeta publike në Universitet dihet si ka qenë dhe jemi për depolitizim të plotë të punës së Universitetit, por ajo nuk do të thotë lejim i anarkisë, Universiteti duhet të punojë në bazë të ligjeve. Ne në asnjë rrethanë nuk dëshirojmë të ndërhyjmë në mandatin dhe autonominë akademike të Universitetit.

Pra, z. kryesues, ne kërkojmë të përgatitet kjo çështje, qoftë nëpërmjet pyetjes parlamentare, qoftë me anë interpelancë, qoftë me një seance të përgatitur mirë ku ne do ta japim kontributin tonë. Faleminderit.

KRYESUESI SABRI HAMITI - Fjalën e kërkon deputeti Ferid Agani, besoj gjithmonë për rendin e ditës.

DEPUTETI FERID AGANI – Po, do të lidhem me rendin e ditës. Faleminderit z. kryesues. Grupi Parlamentar për Integrim mbështet kërkesën e Grupit Parlamentar të

Partisë Demokratike të Kosovës, që në këtë Kuvend të debatohet lidhur me situatën e krijuar në Universitetin e Prishtinës, për modalitetin e organizimit të debatit. Unë propozoj të organizohet një takim i shefave të grupeve parlamentare, megjithëse duke pas seriozitetin e zhvillimeve dhe urgjencën e kohës .unë mendoj se futja në rend të ditës si pikë e veçantë është plotësisht e arsyeshme. Faleminderit.

KRYESUESI SABRI HAMITI – Ne kemi konkretisht një propozim që vjen nga Partia Demokratike e Kosovës. Unë sa kuptova kërkojnë që të hyjë në rend dite me urgjencë sot. A është kështu? Kërkohet që të hyjë në rend dite diskutimi i një akti qeveritar për Universitetin e Prishtinës, sa unë e rezimove të fjalën e përfaqësuesit të Partisë Demokratike. Sipas Rregullores kjo hidhet në votim. Unë ju lutem të përgatiteni për votim.

Formulimi, ju lutem të jeni të saktë. Formulimi është kërkesa e Partisë Demokratike që sot të hyjë në mënyrë urgjente në rend dite edhe diskutimi i aktit të Qeverisë për Universitetin e Prishtinës përafërsisht. Kush është për: Kush është kundër? Kush abstenon.?

Nekibe, të lutem , ai është problem tjetër, ne e kemi një propozim konkret, zonja Nekibe, ai është problem që shkon me procedurë të rregullt, kërkesa është për procedurë urgjente, propozimi ekziston, ju lutem të përgatitet teknika për votim, s'ka metodë tjetër të vendoset.

Regjia a është e gatshme. Votojmë tash

Për	29;
Kundër.....	47;
Abstenim...	4.

Nuk kalon propozimi.

Kalojmë në pikën e dytë të rendit të ditës.

2. Miratimi i procesverbalit të seancës plenare të mbajtur më 6 prill 2006

Ju e dini si duhet të paraqiteni për diskutim, teknikë keni, ju lutem mos komunikoni prej andej. Keni teknikën paraqituni. Nuk ka paraqitje tjetër. Gjylnaze, urdhëro.

DEPUTETJA GJYLNAZE SYLA – Faleminderit z. kryesues. Unë desha vetëm edhe një herë të konfirmoja qëndrimin e Grupit Parlamentar që ne jemi shumë të interesuar për çështjen e arsimit ,por votimi i sotëm nuk është që të mos diskutohet, përkundrazi është që seanca të përgatitet mirë për diskutim për çështje të arsimit. Prandaj ky propozim të vihet në votim.

KRYESUESI SABRI HAMITI – Faleminderit z. Sylja, ne ishim shumë të qartë, ne ishim në procedurë që për një propozim të votojmë dhe ne e votuam, ne dëgjua edhe komentet e grupeve tjera parlamentare.

Çdo kërkesë tjetër që diskutohet edhe për këtë dokument edhe për arsimin në përgjithësi shkon sipas procedurave të rregullta të Parlamentit tonë dhe e dinë të gjitha grupet parlamentare, prandaj në këtë fazë nuk shoh arsye të diskutohet më tutje sot për propozime të tjera. Edhe dikush e kërkoi fjalën, Urdhëro Hydajet Hyseni, rreth rendit të ditës.

DEPUTETI HYDAJET HYSENI – Z. kryesues, zonja dhe zotërinj deputetë. Unë dua të shtroj edhe një herë një çështje që është shtruar shumë herë këtu dhe ky Kuvend dhe Kryesia kanë vendosur ta kemi në rendin e ditës dhe nuk po e shohim. Çështjen e pyetjeve parlamentare, dua të jem shumë i qartë, kam bërë pyetje, dua përgjigje.

Unë nuk e kam ndërmend të heq dorë prej pyetjeve që i kam shtruar muaj më parë, kanë të bëjnë me çështje shumë të ndjeshme. siç është, çështja e pozitës të të zhvendosurve nga Presheva, Bujanovci dhe Medvegja në Kosovë, siç është çështja e menaxhimit të 5 milion eurove. për të cilat ka vendosur Qeveria me rekomandim të këtij Kuvendi dhe bishtrimi apo zvarritja e përgjigjeve tek unë vetëm ngjallë dyshimet të mëtejshme dhe shton arsyet për t'i diskutuar këto çështje. Ju faleminderit.

KRYESUESI SABRI HAMITI – Ne dëgjua propozimin ose intervenimin e z. Hydajet Hysenit. Të gjitha kërkesat e tyre janë në procedura parlamentare dhe ne sot nuk mund të themi diçka të veçantë, veçse procedura është më e rregullt, kërkesa të shtohen pyetje dhe kërkesa e përgjigjeve nga ana e deputetëve besoj se përgjigjet do të jepen, sepse është detyrë të jepen. Fjalën e kërkon Xhavit Haliti.

DEPUTETI XHAVIT HALITI – Z. kryesues. Në seancën paraprake kam ndier shqetësim edhe për qytetarët e Kosovës. Ndoshta pasuria e vetme hapësira ajrore e frekuencave që e ka Kosova, tani për tani po shfrytëzohet nga një shtet fqinj dhe ky në kundërshtim me Ligjin, pa marrë miratimin besoj se në asnjë organ të Kosovës nga biznesmenët privatë në Pejë, kam kërkuar që i ngarkuari ose shefi i ART-ës të vijë të raportojë këtu në Parlament për gjendjen. Kam lexuar që kanë marrë vendim për shkyçjen e këtyre antenave. Policia e Kosovës nuk u shkon në ndihmë organeve të cilat i ka ngarkuar ky Parlament. Do të kërkoja edhe një herë me forcë që shefja e ART-ës, si e zgjedhur i këtij Kuvendi, të vijë të raportojë për gjendjen dhe njëkohësisht nga ministri i Punëve të Brendshme të Kosovës kërkoj sqarim: Pse policia nuk i shkon në ndihmë për ta ruajtur pasurinë e Kosovës, për ta ruajtur ndërhyrjen e frekuencave të një vendi tjetër në territorin e Kosovës?. Faleminderit. Mendoj që kjo çështje e meriton një vëmendje të veçantë nga Parlamenti.

KRYESUESI SABRI HAMITI – Çështja e shtruar nga kolegu Haliti ashiqare është një çështje shumë me rëndësi, nuk do të thosha edhe e ngutshme dhe mendoj që kjo duhet si kërkesë duhet t'u procedohet shpejtë organeve përkatëse të Parlamentit, në mënyrë që të kemi përgjigje dhe veprime të duhura nga institucionet përgjegjëse për fushat e caktuara.

Kolegë të dashur, unë po shoh që nuk kemi më intervenime rreth rendit të ditës, besoj që princip këtë e kemi votuar tashmë rendin e ditës . Kalojmë në pikën e dytë të rendit të ditës që është miratimi i procesverbalit të seancës plenare të 6 prillit 2006. Kush ka ndonjë vërejtje apo sugjerim, ju lutem, ose nëse nuk ka direkt ,atëherë, sipas trajtave të gjithëshme të vërejtjeve, mund t'i bëni edhe kësaj radhe. Nuk është ky procesverbal i seancës së fundit, sepse nuk është kryer ende, por është procesverbal i mbledhjes së 6 prillit 2006. A ka kush vërejtje në procesverbal? Ju lutem a e votoni këtë procesverbal? Faleminderit. A ka kush kundër? Nuk , Abstenime nuk ka.

Konsideroj se është miratuar procesverbal i seancës plenare të mbajtur më 6 prill 2006.

Kalojmë në pikën e tretë të rendit të ditës së seancës së sotme që është:

3. Shqyrtimi i parë i Projektligjit për auditimin e brendshëm

Projektligji u është shpërndarë deputetëve më 28 mars 2006 dhe janë përmbushur kushtet për shqyrtimin dhe miratimin e tij në parim. Vërejtjet parimore duhet t'u dërgohen për shqyrtim Komisionit funksional përgjegjës për raportim si dhe komisioneve kryesore.

E ftoj ministrin Haki Shatri që në emër të Qeverisë së Kosovës para deputetëve të Kuvendit ta prezantojë Projektligjin. Urdhëro z. ministër.

MINISTRI HAKI SHATRI – Faleminderit. I nderuar z. kryesues, të nderuar deputetë. Kam nderin që para jush ta prezantojë Projektligjin për auditimin e brendshëm. Miratimi i këtij ligji krijon bazë ligjore, e cila do të rregulloste funksionimin e auditimit të brendshëm dhe të Njësisë Qendrore Harmonizuese të Auditimit të Brendshëm. Është hap i parë por shumë i rëndësishëm për funksionimin e strukturave të auditimit të brendshëm në Kosovë sipas standardeve ndërkombëtare të auditimit të brendshëm.

Auditimi i brendshëm është element me rëndësi thelbësore i strukturës së menaxhimit financiar të sektorit publik. Në institucionet moderne auditorët e brendshëm janë sytë dhe veshët e ministrave dhe të sekretarëve permanent, të kryetarëve të komunave dhe të shefave ekzekutivë të tyre. Përveç identifikimit të mospajtueshmërive me ligjin dhe me rregulloret ,auditorët e brendshëm, gjithashtu, ndihmojnë identifikimin e rreziqeve dhe të dobësive të kontrollit të brendshëm. Ata japin rekomandime si të evitohen problemet financiare në institucionet tona para se ato të bëhen probleme të mëdha.

Duke përforcuar auditivin e brendshëm ne mund ta përmirësojmë menaxhimin financiar në të gjitha organizatat buxhetore. Me projektligjin e propozuar të auditimit të brendshëm të hartuar zyrtarisht, profesioni i auditorëve të brendshëm dhe procesi i auditimit të brendshëm në fillon në institucionet shtetërore.

Ky ligj është hartuar nën kujdesin e Bashkimit Evropian, me përkrahjen e ekspertëve të saj dhe me asistencën e drejtpërdrejtë të Departamentit të Buxhetit të Komisionit

Evropian. Me këtë ligj auditimi i brendshëm përcaktohet si një veprimtari e pavarur, që krijon siguri objektive dhe këshilla për menaxhimin, i projektuar për të shtuar vlerën dhe për t'i përmirësuar veprimet e subjektit publik. Ligji, gjithashtu, përcakton ndihmën që auditimi i brendshëm i ofron subjektit publik në mënyre sistematike dhe të disiplinuar për t'i vlerësuar dhe përmirësuar: frytshmërinë e menaxhimit të rrezikshmërisë, proceset e kontrollit të brendshëm dhe të qeverisjes.

Me këtë ligj përcaktohet qëllimi dhe misioni i auditimit të brendshëm, i cili konsiston në:

1. Dhënien e pavarur të një sigurie të arsyeshme për titullarin e subjektit publik, për të përmirësuar veprimtarinë dhe frytshmërinë e sistemeve të kontrollit të brendshëm,
2. Shqyrtimin, vlerësimin dhe dhënien e rekomandimeve për sistemin e kontrollit të brendshëm dhe transaksionet lidhur me:
 - Rreziqet e brendshme në kuadër të kontrollit të drejtimit;
 - Përdorimin me kursim, të dobishëm dhe me frytshmëri të burimeve financiare dhe njerëzore;
 - Përcaktimin e shkallës në të cilën rezultatet e programeve të subjektit të audituar janë në përputhje me objektivat e përcaktuara të tij;
 - Pajtueshmërinë e veprimtarisë së subjektit të audituar me legjislacionin në fuqi dhe
 - Kujdesin për plotësimin e informacionit financiar dhe të drejtimit, si dhe përdorimin e tyre në procesin e vendimmarrjes.

Në mënyrë analitike qëllimi dhe misioni i auditimit të brendshëm, të përcaktuar me këtë ligj mund të përmblihet në vlerësimin e sistemeve të kontrollit të brendshëm dhe në dhënien e rekomandimeve për përmirësimin e tyre për t'u arritur objektivat e përcaktuar, duke përdorur burimet me ekonomizim dhe efikasitet.

Gjatë hartimit të këtij projektligji janë marrë për bazë praktikatat e Shteteve të Unionit Evropian, posaçërisht rekomandimet e Departamentit të Buxhetit të Komisionit Evropian, të dhëna me shkrim lidhur me këtë ligj.

Aktualisht vetëm Departamentit të Auditimit të Brendshëm i MEF-it ka autoritet për të bërë auditimin e brendshëm në Sektorin Publik, është i përcaktuar sipas neni 8 të Ligjit për menaxhimin e financave publike dhe të përgjegjësisë. Me këtë projektligj autoriteti për të bërë auditimin e brendshëm u jepet të gjitha agjencive shpenzuese, pra, ministrive, komunave dhe organizatave të tjera buxhetore.

Me këtë ligj synojmë që të gjitha çështjet, të cilat kanë të bëjnë me auditimin e brendshëm dhe me Njësinë Qendrore Harmonizuese të rregullohen në mënyrë unike.

Të nderuar deputetë,

Projektligji të cilin e keni marrë, është i përgatitur dhe përmban gjithsej gjashtë (VI) kapituj dhe konsideroj që s'ka nevojë që t'i komentoj, por unë ju ftoj ta miratoni në leximin e parë. E inkurajoj fuqimisht Kuvendin që ta miratojë këtë projektligj. Po ashtu i inkurajoj edhe Komisionin për Buxhet dhe komisionet e tjera të Kuvendit që ta shqyrtojnë edhe të kontribuojnë në përmirësimin e përmbajtjes së këtij ligji deri në miratimin final të tij. Ju faleminderit për vëmendje.

KRYESUESI SABRI HAMITI – Faleminderit z. ministër. Tani do ta hapim diskutimin për projektligjin e paraqitur. Sipas rregullës radha është në rend të parë shefat e grupeve parlamentare ose përfaqësuesit e grupeve parlamentare, pastaj deputetët sipas radhës së paraqitjes

Unë këtu shoh se janë paraqitur Naser Osmanin, në emër të Lidhjes Demokratike. Urdhëro Naser.

DEPUTETI NASER OSMANI - Faleminderit i nderuari kryesues, të nderuar ministra dhe kolegë deputetë.

Ligji për auditimin e brendshëm përfshinë dispozitat ligjore me të cilat rregullohen fushëveprimi, objektivat, parimet, organizimi, funksionimi dhe përgjithësitë e auditimit të brendshëm. Ky ligj është i domosdoshëm ,sepse rregullon auditimin e brendshëm në organizatat buxhetore në sektorin publik dhe me këtë krijohet një bazë ligjore e rëndësishme në këtë fushë.

Auditimi i brendshëm është element i sistemit të kontrollit të brendshëm, është instaluar nga drejtuesit e subjektit për të hulumtuar, vlerësuar dhe për të raportuar për kontrollet kontable dhe për kontrollet e tjera të afarizmit.

Sipas standardeve ndërkombëtare të auditivit, gjithashtu, edhe sipas këtij ligji në propozim- sistemi i kontroleve interne përmban të gjitha politikat dhe veprimet të cilat drejtuesi i subjektit publik i instalon me qëllim që t'i arrijë synimet e përcaktuara në aspektin e sigurisë sa më parë, që efektivisht ta zbatojë politikën e afarizmit.

Zbulimin dhe pengimin e gabimeve të mundshme, sikur edhe saksinë, auzhuritetin dhe gjithë përfshirjen e evidencës kontabël ,si dhe përpilimin e raporteve të besueshme financiare me qëllim të një menaxhmenti më të arsyeshëm dhe të një qeverisje sa më të mirë.

Aktiviteti i auditimit të brendshëm ,sipas këtij draftligji ,ofron shërbime këshillimi, shërbime trajnimi dhe shërbime ndihmëse për menaxhmentin ekzistues në përmbushjen e përgjegjesive të tyre, kryesisht në përputhshmëri me ligjin, i rregullon edhe normat e brendshme dhe politikën, efektivitetin e sistemeve që kontrolli i brendshëm të jetë në nivel për t'i arritur objektivat e menaxhmentit dhe t'i kontrollojë rreziqet, efektin, ekonomizimin e veprimeve dhe përdorimin resurseve financiare dhe të burimeve

njerëzore, besueshmërinë, saksinë dhe plotësimin e informatave të plota financiare dhe operative, ruajtjen e pasurisë, të kulturës, të sjelljes adekuate në përgjithësi.

Me këtë projektligji themelohen organet e auditimit të brendshëm në sektorin publik në Kosovë si Bordi i auditimit të brendshëm Njësi qendrore harmonizuese dhe njësitë e auditimit të brendshëm në organizatat buxhetore.

Grupi Parlamentar i LDK-ës e përkrah në parim këtë projektligj, sepse përbën një bazë ligjore të domosdoshme në kontrollin e menaxhmentit të financave publike, sidomos të shpenzimeve të buxhetit të Kosovës, mirëpo projektligji ka nevojë për plotësime dhe ndryshime në mënyrë që të bëhet sikur është hartuar në përputhje me standardet ndërkombëtare të auditimit, këto ndryshime do të bëhen gjatë fazës së amendamentimit në Komisionin për Buxhet dhe Financa. Për këtë qëllim ne do ta angazhojmë edhe ekspertë që e njohin këtë fushë në kuptimin e asaj që të dal një ligj sa më i kompletuar. Faleminderit.

KRYESUESI SABRI HAMITI – Faleminderit z. Osmani. Fjalën e merr Gani Koci, në emër të Partisë Demokratike të Kosovës.

DEPUTETI GANI KOCI – Faleminderit z. kryesues, të nderuar deputetë, të nderuar ministra, kësaj radhe veçanërisht ministrin e Ekonomisë dhe të Financave si propozues i Projektligjit për auditim të brendshëm.

Ishte nevojë e domosdoshme dhe ende është domosdoshmëri të nxirret një ligj i tillë që të përcaktohen qartë rregullat e kësaj veprimtarie, prandaj ky projektligj për auditim të brendshëm do të duhet t'i reflektonte drejtë dhe plotësisht strukturat e auditimit të brendshëm dhe misionin e tyre strukturave, përmirësimin dhe përshtatjen e koncepteve, format dhe normat e veprimtarisë së auditimit në pajtim me standardet më të përparuara ndërkombëtare.

Ky është një konstatim i cili e dha edhe vet ministri, por dua ta tërheq vërejtjen se propozuesi është rregull dhe do të duhej të ishte rregull që në propozimin e projektligjeve të thotë se ku ka qenë baza ose ku është marrë mostra e një projektligji të tillë dhe dua t'ua përkujtoj ministrit dhe të gjithë deputetëve se Ligji për auditim të brendshëm ose Projektligji për auditim të brendshëm janë krejtësisht kopje e keqe, "kopje" po them e keqe e Ligjit të Republikës Shqipërisë numër 9009, të datës 13.2.2003, po them është kopje e keqe se po të merrej komplet, vetëm me ato ndryshime ku thuhet Republika e Shqipërisë ose Këshilli i Ministrave, të kthehen në Kosova dhe institucionet e përkohshme vetëqeverisëse të Kosovës, vërtetë do të na dilte një ligj i mrekullueshëm për këtë çështje dhe për këtë fushë.

Prandaj këtë fakt ministri është dashur ta kishte parasysh, së paku ata që e kanë hartuar këtë Projektligj është dashur t'i tregonin ministrit ku e kanë marrë bazën dhe ku e kanë marrë mostrën e këtij ligjit të tillë, po them është një kopje e keqe që nuk do të duhej të ishte.

Propozuesi është dashur të tregonte cila është baza e cila është mostra. Definimet është dashur të merreshin po ashtu siç janë në ligjin 9009 -po e them të Shqipërisë dhe të mos bëhen karikaturë e definimeve në Ligjin ose në Projektligjin që na e ofron. Unë dua ta përmend vetëm një shembull të nenit 2 të definicionit KBFP ,që nuk di çka do thotë kjo shkurtësi KBFP mund të dihet më vonë, por këtu është fjala për kontrollin e brendshëm të financave publike, prandaj do të duhej të shkruhej Kontrolli i Brendshëm i Financave Publike dhe më tutje merren shkurtësi KBFP, sepse si e tillë nuk di ç' domethënie ka

Propozuesi është dashur të dinte që është në këtë ligj 9009 është e sqaruar se do të duhej të dinte cili është dallimi mes legalitetit dhe legjimitetit të auditimit dhe të auditëve si dhe kompetencës profesionale të auditimit, që projektligji bënë konfuzitet, ngatërresë që vërtet nuk di pse na kanë prurë në këtë formë.

Projektligji në fjalë i jep kompetencë tepër të madhe ministrit të Financave dhe të Ekonomisë, kompetencë e cila do të duhej të ishte kompetencë e Qeverisë edhe për vetë faktin se ministri i Financave është kompetent për administrimin dhe menaxhimin e parasë publike dhe si i tillë nuk mund t'i bëjë kontroll vetëvetes.

Emërtimi i njësive të auditimit ,po them sinqerisht, jemi mësuar të marrim fjalë të huaja dhe pse kemi emërtime shqip. P.sh. fjala bord në këtë ligjin 9009 është komiteti i auditimit, ne ndoshta jemi lodhur prej komiteteve, por edhe fjalorin kur ta këqyrësh bordi prej fjalës angleze do të thotë komision, komitet dhe nuk ka përkthim tjetër, prandaj të mos të friksohemi prej kësaj fjale dhe Njësia Qendrore harmonizuese që quhet sipas ligjit, të jetë Drejtori e përgjithshme e auditimit ,me njësi nëpër subjektet e tjera të auditimit dhe të mos na dalë Njësia qendrore, harmonizuese auditimit kur dihet se është departament qendror i auditimit ose Drejtori e përgjithshme e auditimit.

Pastaj propozuesi nuk ka ditur të bëjë dallimin ndërmjet titullarëve politikë dhe atyre civilë të subjekteve publike, merr e shihni nenin 15 ministrat i quajnë menaxherë, ministrat nuk janë menaxherë, janë ministra. Në ligj në dy vende përmendet njëfarë instituti i auditimit, nuk di a ekziston, ku ekziston dhe si ekziston, nëse është fjala për Institutin Evropian ose Ndërkombëtar të auditimit, është dashur të jepej ky shpjegim: unë për veti nuk e kam të qartë, prandaj kërkoj prej propozuesit që të na jep një sqarim lidhur me këtë çështje.

Dhe në fund dua të them se pavarësisht prej asaj se e përkrah në parim dhe duhet të bëhen këto ndryshime., ky projektligj do të jetë i pazbatueshëm si ligj, por derisa Qeverisë nuk i jepet kompetencë që me anë të akteve nënligjore, jo ministrit, natyrisht me propozim të Drejtorisë së Përgjithshme të Auditimit dhe këtë propozim ministri duhet ta bëjë në Qeveri që të gjitha rregullat dhe politikat e auditimit të nxirren nga Qeveria dhe jo nga një ministër i vetëm. Ju faleminderit.

KRYESUESI SABRI HAMITI – Faleminderit z. Koci. Fjalën do ta marrë Mazllum Kumnova, deputet i Aleancës për Ardhmërinë e Kosovës.

DEPUTETI MAZLLUM KUMNOVA – Z. kryesues dhe ministra. Grupi i AAK-ës në Kuvendin e Kosovës me kujdes e ka shqyrtuar Projektligjin për auditimin e brendshëm dhe ka konstatuar se Ministria për Ekonomi dhe Financa ka bërë punë të mirë.

Që në ligjet për çështje të financave publike dhe të menaxhimit t të plotësohen mangësi të cilat deri më tani janë rregulluar vetëm me një nen të Ligjit për menaxhimin e financave, që edhe kështu nuk ka vërejtje serioze në praktikë.

Mendoj se Qeveria e ka marrë këtë nismë dhe duhet të pritët në afat sa më të shkurtër procedimi i ndryshimeve dhe i përmirësimeve në këtë Kuvend. Sipas qëllimeve të përcaktuara ,që janë pronësuar me dispozitat e këtij projektligj vërehet qartë pretendimi që të rregullohet funksioni veprues i auditimit të brendshëm në përmbajtje dhe në detyrime, si dhe funksioni i njësisë qendrore harmonizuese që si emërtim nuk i vjen në shqip, çështje këto deri më tani nuk ka qenë të rregulluara me ligj, prandaj shpesh në praktikën tonë të menaxhimit të parasë publike ka pasur edhe parregullsi.

Ne mendoj se ky projektligj ka qenë i domosdoshëm ,sepse çdo përpjekje për të zëvendësuar me ndonjë akt nënligjor, urdhëresë administrative ose dokumente të politikave të kontrollit të brendshëm të financave publike, në mbështetje të Ligjit për menaxhimin e financave publike nuk do të ishte një rregullativë e mjaftueshme funksionale dhe e zbatueshme në përputhje dhe e harmonizuar me parimet evropiane.

Me këtë projektligj krijohen kushtet e një kontrolli të menaxhimit publik të parasë, krijohet edhe një mekanizëm ligjor për një sistem të shëndoshë financiar. Mbi këto argumente Grupi i AAK-ës shpreh mendimin se Projektligji që po shqyrtohet,duhet të përkrahet për procedim të mëtejshëm në komisione që më afërt të përmirësohet sidomos në disa nene që kanë të bëjnë me ndërveprimin e Ligjit për menaxhimin e financave publike, kaq, faleminderit.

KRYESUESI SABRI HAMITI – Faleminderit z. Kumnova, fjalën do ta marrë deputeti Husnija Beshkoviq,

DEPUTETI HUSNIJA BESHKOVIQ - Poštovani predsedavajući, gospodo ministre, kolege i polanici

Nacrt zakon o unutrašnjoj reviziji, reguliše oblast unutrašnje revizije, oblast koja do sada nije regulisana zakonom izuzev nekih dokumenata kao što je statut unutrašnje revizije i dokument politika unutrašnje kontrole javnih finansija.

- Takođe i pitanje stvaranja centralne jedinice za harmonizaciju nije urađeno nekim zakonom ili podzakopnskim aktom,
- Prema tome postoji potreba da i unutrašnja revizija i centralna jedinica za haronizaciju da se urede posebnim zakonom sa ciljem za što bolje i pravičnije menadžiranje javnog novca,
- Cilj ovog zakona je da se stvori zakonski okvir koji će regulisati funkcionisanje unutrašnje revizije i centralne jedinice za harmonizaciju,

- Odredbama ovog zakona se teži da sva pitanja koja se odnose na unutrašnju reviziju da se uredi striktno i da se nađe prostor za sprečavanje zloupotreba javnog novca,
- Unutar centralne jedinice za harmonizaciju će biti bord za nadzor i departament unutrašnje revizije koji će imati važnu ulogu u izradi sekundarnih direktiva, standarda i najbolje prakse,
- Odredbe ovog zakona, predviđaju preventivne preporuke i sve ostale forme za eliminisanje nepravilnosti koje se mogu pojaviti u slučajevima menađiranjem novca,
- Nacrt zakona je prepun lingvističkih grečaka gde zbog lošeg prevoda rečenice gube svoj smisao i značenje. te je neophodna lektorska korektura istog,
- Primera radi, u članu 2. gde se govori o definicijama piše, citiram, centralna jedinica za armonizaciju je centar smešteno u ministarstvu,
- U članu 6. na strani 7., stoji naslov citiramo, telovi organi unutrašnje revizije, a treba da glasi tela i organi unutrašnje revizije,
- U članu 14. taška 2. piše odabiranje osoblja unutrašnje revizije na bazi konkurisanja, termin koji kada se dešifruje valjda znači konkurisanje.
- Nacrt zakona o unutrašnjoj revizi je u harmoniji sa zakonodavstvom i načelima evropske zajednice i njegovo usvajanje je neophodna karika u zakonskom okviru kosova,
- I pored naših redovnih primedbi da u radnim grupama nema bošnjaka i ostalih zajednica ova praksa se ponavlja i u izradi ovog zakona tako da na listi članova radne grupe nema ni jedan pripadnik manjinske zajednice, nije nam poznato do kada će ova praksa trajati,
- I pored navedenih primedbi koje smo dali a koje će se nadamo se otkloniti u daljem procesiranju zakona, Parlamntarna Grupa 6+ u načelu prihvata ovaj zakon a svoj doprinos dačemo kroz Funkcionalnu komisiju i amandmane. Hvala!

KRYESUESI SABRI HAMITI – Faleminderit z. deputet. Fjalën e merr Nazim Jashari, në emër të Grupit Parlamentar të ORA-s.

DEPUTETI NAZIM JASHARI – Faleminderit z. kryesues, të nderuar kolegë deputetë, të nderuar ministra.

Projektligjin që sot e kemi para vetes është një projektligj i rëndësishëm në një paketë të supozuar të ligjeve që kanë të bëjnë me menaxhimin e financave publike e që fatkeqësisht ne po ngecim në plotësimin e këtij kompleksi ligjesh. Nevoja për këtë ligj sigurisht që ka ekzistuar edhe më parë edhe pse sipas Ligjit për menaxhimin e financave publike ka qenë obligim i të gjitha agjencive shpenzuese buxhetore që të ndërtojmë pra sistemin e auditimit të brendshëm të tyre dhe që para miratimit të këtij ligji të fillojmë vetëm të punojnë në drejtim të një mbikëqyrjeje të parasë publike nëpër agjencitë buxhetore.

Mendoj se ligji është i nevojshëm, por koncepti i ligjit për mua është paksa i paqartë, sepse shumë theksi disi vonohet te themelimi i dy njësive ose dy organizatave të reja shpenzuese buxhetore, pra njësia qendrore harmonizuese si dhe bordi i auditimit të brendshëm. Pra këtu e kemi edhe një rast kur ligjet që na vijnë po na vijnë me një qëllim

do ta quajë ashtu paqësor, hapjen e vendeve të punës për zyrtarë të supozuar, kurse më pak i kushtohet rëndësi aspektit procedural, teknik obligativ të mbikëqyrjes së rrjedhës së parasë publike. Kur e them këtë kam posaçërisht parasysh deklaratën e pajtueshmërisë me legjislacionin e BE-së që është e bashkangjitur këtu në dokumentacion, por që është në mënyrë jo të plotë e bashkangjitur, nuk e di përse, madje nuk është hera e parë që neve në Kuvend po na vijnë deklaratat nga Zyra për Integritet Evropian. Por nuk po na vijnë në tërësi, po na vijnë vetëm preambula e atyre dokumenteve po na vjen vetëm faqja e parë, kurse dokumentet të cilat faqja e parë po i paralajmëron se do të jenë në vazhdim nuk po i bashkëngjiten dokumentit të parë.

Do të ishte në interes të gjithë neve deputetëve, posaçërisht për ne në Komisionin e Buxhetit që ta trajtojmë këtë ligj, me siguri po t'i kishim pasur, edhe komentet dhe rekomandimet për të cilat paralajmëron shkresa nga Zyra e Integritetit Evropian, lidhur me këtë projektligj, mendoj se do të na hynte shumë në punë edhe neve me rastin e amendamentimit.

Sidoqoftë mendoj se projektligji megjithë theksin që është dhënë te dy njësitë ose agjencitë e reja shpenzuese buxhetore, deklarata financiare përcjellëse thotë që shpenzimet buxhetore nuk mund të jenë më të mëdha se 150 mijë euro për zbatimin e këtij ligji, por kjo mbetet të shihet pastaj, po mendoj se duhet ta përkrahim në parim me gjithë rezervën që po e shprehim. Faleminderit.

KRYESUESI SABRI HAMITI – Fjalën do ta ketë tash Ferid Agani deputet i Grupit për Integritet. Urdhëro Ferid.

DEPUTETI FERID AGANI – Faleminderit z. kryesues, të nderuar ministra,

KRYESUESI SABRI HAMITI – Veç një moment të lutem Ferid. I lus deputetë të vijnë në sallë, ata dinë që duhet të votojnë dhe nuk ka nevojë t'i thërrasim, megjithëse po detyrona t'i thërras. Vazhdo Ferid.

DEPUTETI FERID AGANI – Faleminderit. Grupi Parlamentar për Integritet në parim përkrah këtë Projektligj si dokument tejet i rëndësishëm ligjor i cili e mbulon një lëmi edhe më të rëndësishme në rangun e prioriteteve të cilat i kemi në stabilizimin e gjendjes së përgjithshme në sektorin e ekonomisë.

Natyrisht i përkrahim edhe vërejtjet e parashtruara nga përfaqësuesit e grupeve parlamentare deri më tani për tu mos u përsëritë. Ne konsiderojmë që ky Projektligj do të paraqet një mjet të fuqishëm ligjor për pengimin e keq menaxhimit të parasë publike dhe zbulimit të korrupsionit. Kështu që në parim e përkrahim. Faleminderit.

KRYESUESI SABRI HAMITI – Faleminderit z. Agani. Unë këtu nuk kam të shënuar askënd tjetër që kërkon fjalën. Prandaj, ju lus deputetët që të vijnë në sallë e kërkoj numrin e saktë, ju lutem sa janë tash brenda. Në sallë janë të pranishëm 65 deputetë.

Lus regjinë dhe deputetët të përgatiten për votim dhe votojmë tash.

Për 62;
Kundër..... 1.
Nuk ka abstenim.

Votohet ligji në leximin e parë Projektligji për auditimin e brendshëm. Në bazë të rregullës 23 pika 6 dhe rregullës 35 pika 2 Kuvendi ngarkon këto komisione për punën e mëtejshme në këtë ligj.

1. Komisioni për Buxhet dhe Financa si Komision funksion dhe referues.
2. Komisioni për Gjyqësi, Legjislacion dhe Kornizë Kushtetuese dhe
3. Komisioni për Komunitete.

Komisioni duhet që në afatin jo më vonë se dy muaj nga shqyrtimi i parë ta shqyrtojë projektligjin dhe Kuvendit t'i paraqesin raportin me rekomandime.

Kalojmë në pikën e katërt të rendit të ditës të kësaj seance.

4. Shqyrtimi i parë i Projektligjit për arbitrazhin

Projektligji u është shpërndarë deputetëve më 30 mars 2006 dhe janë përmbushur kushtet për shqyrtimin dhe miratimin e tij në parim.

Vërejtjet parimore do t'i adresohen për shqyrtim Komisionit funksional përgjegjës për raportim dhe komisioneve kryesore.

Ftohet zëvendëskryeministri Lutfi Hazirin që në emër të Qeverisë së Kosovës para deputetëve të Kuvendit ta prezantoj këtë Projektligj. Urdhëro Lutfi.

ZËVENDËSKRYEMINISTRI LUTFI HAZIRI – I nderuari z. kryesues, të nderuar deputetë.

Para jush për miratim është Projektligji për arbitrazhin, që do t'i përcaktojë rregullat që zbatohen për marrëveshjet e arbitrazhit, procedurat e arbitrazhit, si dhe njohjen dhe zbatimin e vendimeve të arbitrazhit të nxjerra brenda dhe jashtë Kosovës ,në funksion të realizimit të përgjegjësive të IPVQ-ve të parapara në kreu 5, përkatësisht nenit 5.1(ç) që i përket përgjegjësive të IPVQ-ve në fushën e tregtisë së brendshme dhe të jashtme, të industrisë dhe të investimeve të Rregullores së UNMIK-ut Nr. 2001/9 të dt. 15 maj 2001 të Kornizës Kushtetuese për Vetëqeverisje të Përkohshme në Kosovë.

Qëllimi i këtij projektligji është rregullimi i lëndës së arbitrazhit dhe të ekzekutimit të vendimeve të arbitrazhit të nxjerra brenda dhe jashtë Kosovës në pajtim me standardet bashkëkohore evropiane dhe ndërkombëtare.

Duke u nisur nga këto arsye të cilat i përmendëm më lart kemi hartuar këtë projektligj ,që sipas vlerësimeve të bëra nga këshilltarët juridikë ndërkombëtarë ,përkatësisht atyre të Projektit të USAID-së pranë Zyrës për Shërbimet e Ndihmës Juridike (ZSHNJ) të

Zyrës së kryeministrit përbën një hap shumë të rëndësishëm që po bën Kosova përpara në drejtim të ndërtimit të infrastrukturës juridike në përgjithësi dhe të asaj që ndërlidhet me gjyqësinë në veçanti.

Përgatitja e këtij projektligji është bërë nga zyrtarët e Qeverisë sonë në bashkëpunim me këshilltarët juridikë të projektit të USAID-së. Këtë projekt e mbështet Zyrën për Shërbimet e Zyrës së kryeministrit ..

Projektligj është miratuar nga Qeverisë në mbledhjen e mbajtur më 20.02.2006 dhe sipas procedurës së përcaktuar po i parashtrohet Kuvendit të Kosovës për miratim.

Projektligji është i strukturuar në nëntë (IX) krerë:

Kreu I. Dispozita të përgjithshme ku trajtohet fushëveprimi i Ligjit, përkufizimet, kompetenca e gjykatës, njoftimi dhe llogaritje e afateve kohore.

Kreu II. Marrëveshja e arbitrazhit në të cilën rregullohen arbitrariteti, marrëveshja e arbitrazhit (forma dhe kushtet), paditë para gjykatave, si dhe masat e përkohshme të gjykatës.

Kreu III. Përbërja e tribunalit të arbitrazhit, në këtë kapitull rregullohet numri dhe emërimi i arbitërve, përjashtimi i arbitrit, procedura për përjashtimin e arbitërve, moskryerja e detyrës dhe zëvendësimi i arbitrit.

Kreu IV. Kompetenca e tribunalit të arbitrazhit. Në kreun IV rregullohet: kompetenca dhe masat e përkohshme.

Kreu V. Procedura e arbitrazhit. Në këtë kapitull rregullohet procedura e arbitrazhit duke filluar me rregullat e përgjithshme, vendin e arbitrazhit, fillimin e procedurës së arbitrazhit, gjuhën, padinë, përgjigjen në padi dhe kundër-padi, dëgjimin e palëve dhe procedurën me shkrim, mbylljen e seancës së dëgjimit, provat, dëshmitarët, ekspertët, mosveprimin e palëve, heqjen dorë nga kundërshtimi dhe ndihmën e gjykatës.

Kreu VI. Vendimet: këtu rregullohen: e drejta kompetente, marrja e vendimeve, forma dhe përmbajtja e vendimit, pajtimi, përfundimi i procedurës së arbitrazhit, shpenzimet e procedurës si dhe korrigjimi, interpretimi dhe plotësimi i vendimit.

Kreu VII. Rregullon procedurën gjyqësore duke përfshirë këtu mjetet juridike dhe dispozitat e procedurës së përgjithshme.

Kreu VIII. Njohja dhe ekzekutimi i vendimeve – me këtë kapitull rregullohen vendimet e arbitrazhit të nxjerra brenda Kosovës dhe vendimet e arbitrazhit të nxjerra jashtë Kosovës, dhe

Kreu IX. Dispozitat Përfundimtare – Ky kapitull shfuqizon dispozitat juridike në fuqi që nuk janë në pajtim me këtë projektligj dhe parashih afatin e hyrjes në fuqi të këtij

projektligji pas miratimit nga Kuvendi i Kosovës dhe pas shpalljes nga Përfaqësuesi Special i Sekretarit të Përgjithshëm.

Sipas vlerësimit të Qeverisë miratimi i këtij projektligji përbën një hap përpara në pranimin e standardeve ndërkombëtare dhe evropiane në këtë fushë, si dhe ka rëndësi të madhe për sistemin gjyqësor të Kosovës, ngase do të lehtësojë ndjeshëm punën e gjykatave kryesisht në fushën lëndëve komerciale dhe afariste.

Prandaj, të nderuar deputetë dhe i nderuari kryesues, shpresoj se ky projektligj sot do të miratohet. Faleminderit shumë!

KRYETARI KOLË BERISHA– Ju faleminderit. Në radhë duhet të jenë shefat e grupeve parlamentare. Ftoj shefin e Grupit Parlamentar të Lidhjes Demokratike të Kosovës ta merr fjalën. Ose përfaqësuesit e tjerë. Fjalën e ka deputeti Sadudin Berisha.

DEPUTETI SADUDIN BERISHA - Ju faleminderit i nderuari kryetar i Kuvendit, i nderuari zëvendëskryeministër e ministra të Kabinetit qeveritar, të nderuar kolegë deputetë.

Edhe në shkresa shpjeguese të përcjellurë përmes Projektligjit për arbitrazhin të bërë nga sponsori, pra Qeveria e Kosovës, shpjegohet qartë arsyeja dhe qëllimi i procedimit të këtij projektligji, pra këtu në Kuvend. Si një domosdoshmëri që për materien që do ta rregullojë ky projektligj, së pari e lë jashtë fuqie Ligjin e procedurës kontestimore pjesën e tij që rregullon arbitrazhin nga neni 469 deri te neni 487 të ish RSFJ-ës si ligj i aplikueshëm sepse nuk reflekton standardet e arritura ndërkombëtare në këtë fushë dhe si nevojë arbitrazhi të rregullohet si materie e veçantë dhe mekanizmi i veçantë jo gjyqësor, apo si mjet alternativ në zgjedhjen e kontesteve të natyrës kryesisht afariste.

I nderuari kryetar, kolegë deputetë. Pse do të duhej që ky projektligj të përkrahet dhe të miratohet në parim sot.

Së pari, të pastrohet edhe më shumë Korniza ligjore nga fusha e legjislacionit ekonomik e tregtar.

Së dyti, arbitrazhi, si instrument jo gjyqësor, pra si mjet alternativ në zgjidhjen e kontesteve ekonomike afariste është më atraktiv, më efektiv, më i shpejtë por edhe më i lirë sesa te procedurat e rregullta gjyqësore.

Gjithsesi se një ligj modern i arbitrazhit, krahas legjislacionit tjetër të fushës ekonomike e tregtare do të ndikojë në krijimin e ambientit të favorshëm për tërheqjen e investimeve në ekonominë e Kosovës.

Së treti, zgjidhjen e kontesteve ekonomike afariste me këtë këtij ligji do të lehtësojë dukshëm edhe puna e gjykatave të rregullta. Nga shpjegimet e dhëna gjithashtu vërehet se Projektligji i arbitrazhit bazohet edhe në ligjet për arbitrazhin afarist ndërkombëtar të vitit

1985 të miratuar nga Komisioni i Kombeve të Bashkuara për të Drejtat Ndërkombëtare Tregtare në inkuorporimin e Direktivës së Bashkimit Evropian të 3 prillit 1993 për mbrojtjen e konsumatorit, si dhe Konventat e Kombeve të Bashkuara për njohjen e zbatimit ose përmbartimin e vendimeve të arbitrazhit të huaj.

Kjo dëshmon se Projektligji për arbitrazhin përmbledh në vete standardet e arritura ndërkombëtare të fushës së arbitrazhit duke krijuar një kornizë ligjore të favorshme për afarizëm dhe investime. Gjatë analizës së bërë të Projektligjit vlerësojmë se: Projektligji përmban fazat e standardizuara gjatë procesit të zgjidhjes së kontesteve ekonomike e afariste sipas marrëveshjes së palëve në kontest.

Ka disa vërejtje në parim: Së pari, preambula e Projektligjit duhet të riformulohet jo ashtu si është, konsideroj se shumë prej neneve mund të jenë më të shkurtra, më të qarta dhe më precize si shembull: nenet 9, 12, 15 etj. apo neni 37.

Në projektligj mungon neni 10 të dispozitat përfundimtare që përshkruan dispozitat standarde të projektligjeve të proceduar në Kuvend.

Projektligji për arbitrazhin, pra në përgjegjësisht është përgatitur mirë, mbulon një fushë të rëndësishme juridiko- ekonomike, i mbetet Komisionit funksional së pari që në procedim të mëtejshëm ta amendamentojë Projektligjin në funksion përbërjes sa më të mirë e sa më të zbatueshëm në praktikën e arbitrazhit.

Grupi Parlamentar i Lidhjes Demokratike të Kosovës, përkrah miratimin në parim të Projektligjit për arbitrazhin. Ju faleminderit.

KRYETARI KOLË BERISHA – Ju faleminderit z. Berisha. Në emër të Partisë Demokratike të Kosovës fjalën e ka deputetja Nerxhivane Dauti. Urdhëroni profesoreshë.

DEPUTETJA NERXHIVANE DAUTI – Ju faleminderit z. kryetar, të nderuar deputetë.

Me Ligjin për arbitrazhin rregullohen çështjet me rëndësi lidhur me arbitrazhin, përcaktohen rregullat që zbatohen për marrëveshjet e arbitrazhit, procedurat e arbitrazhit si dhe njohja dhe ekzekutimi i vendimeve të arbitrazhit të nxjerra brenda dhe jashtë Kosovës.

Përveç besimit më të lartë që është tradicional për arbitrazh, gjykimi sipas arbitrazhit preferohet edhe për shkak të profesionalizmit të arbitrit, mungesës së formalizmit, veprimit ekspeditiv, qasjes më liberale ndaj rregullave të së drejtës materiale dhe procedurale.

Protokolli i Gjenevës për klauzolat e arbitrazhit i vitit 1923, Konventa e Gjenevës për zbatimin e vendimeve të arbitrazhit të vitit 1927 kanë ndikuar në zhvillimin dhe përparimin e gjykimit të arbitrazhit, duke ia shtuar në këtë rast edhe Konventën e Nju Jorkut për pranimin dhe zbatimin e vendimeve të jashtme të vitit 1958, si dhe

Konventën e Evropës për tregtinë ndërkombëtare të arbitrazhit të vitit 1961, Ligjin Uniform mbi arbitrazhin - 1966 të nxjerra nga Këshilli Evropian.

Kontratat tip të Gjenevës dhe kushtet e përgjithshme parashohin që çdo kontest të paraqitur nga kontrata përfundimisht do ta zgjedhin me anë të arbitrazhit ,sipas procedurës së përcaktuar nga palët kontraktuese, nëse palët kontraktuese kontestin nuk mund ta zgjidhin vepër nëpërmjet gjykatës.

Nga kjo, miratimi i një ligji modern për arbitrazhin në Kosovë, është i domosdoshëm për të kompletuar kornizën ligjore në fushën e legjislacionit ekonomik në përgjithësi. Në praktikën afariste, arbitrazhi është bërë mekanizëm i preferuar për zgjidhjen e kontesteve. Kjo ka për qëllim të theksohet rëndësia e arbitrazhit si mjet alternativ i zgjidhjes së kontesteve dhe si i tillë mund të shihet si një pako edhe me ligjin për ndërmjetësimin që është miratuar në shqyrtimin e parë në Kuvendin e Kosovës.

Me Ligjin për arbitrazhin rregullohet në mënyrë gjithëpërfshirëse rregullohen çështja lidhur me marrëveshjen e arbitrazhit dhe kushtet formale që duhet të përmbushen që marrëveshja të jetë e zbatueshme, rregullohen në mënyrë koncize përbërja e tribunalit të arbitrazhit, procedurat e arbitrazhit, njohja dhe zbatimi i vendimeve të arbitrazhit.

Ligji përmban një teknikë të mirë juridike dhe është i standardizuar. Si i tillë, një sistem efektiv i arbitrazhit lehtëson punën e gjykatave të rregullta në Kosovë.

Ekzistojnë edhe mangësi të konsiderueshme, të cilat mund të mënjanohen me amendamentet përkatëse, në veçanti në kreun III, te përbërja e tribunalit të arbitrazhit në kreun V te procedura e arbitrazhit dhe në kreun VIII që ka të bëjë me njohjen dhe zbatimin e vendimeve të arbitrazhit.

Marrë në përgjithësi Ligji përmbush kushtet për t'u proceduar më tutje në Kuvend. Në emër tim dhe të Grupit Parlamentar të Partisë Demokratike të Kosovës, propozoj që Ligji për arbitrazhin të miratohet në shqyrtimin e parë, ndërsa vërejtjet dhe sugjerimet konkrete do t'i paraqes në Komisionin funksional në formë amendamentesh . Kur kemi të bëjmë me Ligjin për arbitrazhin dua ta shtrojë një kërkesë për Qeverinë e Kosovës, që ligjet për të cilat i kemi kthyer në shqyrtimin e parë- Ligjin e procedurës kontestimore dhe atë të përmbarimit ,t'i përshpejtojnë dhe si një pako me Ligjin për ndërmjetësimin, Ligjin për arbitrazhin dhe këto dy ligje fundamentale për Kosovën të vijnë në shqyrtim të parë, këtu e kemi zëvendëskryeministrin besoj se do ta përcjell këtë kërkesë timen si ekspert profesionale i fushës së legjislacionit civil ekonomik që ligjet të procedohen dhe të kemi ligje paqësore që këto të dyja,që i kemi miratuar në shqyrtim të parë ,pra Ligjin për arbitrazhin dhe Ligjin për ndërmjetësimin ,të shkojnë në pako me këto dy ligje fundamentale, të cilat i përmenda. Ju faleminderit.

KRYETARI KOLË BERISHA – Ju faleminderit. z. Dauti. Në emër të AAK-ës fjalën e ka deputeti Xhevdet Neziraj.

DEPUTETI XHEVDET NEZIRAJ – I nderuari kryetar i Kuvendit z. Berisha, i respektuari zëvendëskryeministër Haziri, ministra dhe kolegë deputetë.

Te ne deri më tani arbitrazhi ishte rregulluar me disa nene të Ligjit për procedurën kontestimore. Mirëpo arbitrazhi i rregulluar me këto nene ka mangësi të mëdha juridike dhe mangësi nga sfera ekonomike dhe nuk përputhet me standardet ndërkombëtare.

Në shumë vende arbitrazhi rregullohet si materie e ndarë nga procedurat kontestimore. Prandaj, Ligji për arbitrazhin nuk është vetëm sa për ta kompletuar legjislacionin ekonomik, por është imperativ kohe për një ligj modern që përdoret në praktikën afariste për zgjidhjen e kontesteve të ndryshme ekonomike më shpejt dhe me një kosto më të ulët sesa në gjykatat e rregullta dhe në ato ekonomike.

Me këtë ligj krijohet rruga institucionale dhe e favorshme për një ambient të sigurt për afarizëm dhe investime në Kosovë.

Ligji i hartuar ka mbështetje dhe përputhet me Ligjin mbi arbitrazhin që zbatohet në vendet e Unionit Evropian dhe model Ligji për arbitrazhin afarist ndërkombëtar i miratuar nga Komisioni i Kombeve të Bashkuara për të Drejtën Ndërkombëtare Tregtare, pra sipas standardit unilateral).

Edhe Grupi Parlamentar i Aleancës ka vërejtje, si tha z. Nerxhivane Dauti në për kreun V dhe në disa formulime. mirëpo këtu mund të tejkalohen nëpër komisionet përkatëse kur do të kalojë ky projektligj dhe aty deputetët e Aleancës për Ardhmërinë e Kosovës do ta japin kontributin e vet të çmuar. Ju faleminderit.

KRYETARI KOLË BERISHA – Ju faleminderit. Fjalën e Ka deputeti Husnija Beshkoviq.

DEPUTETI HUSNIJA BESHKOVIQ - Hvala g. predsedniče, g. ministri, kolege poslanici. Nacrt zakona o arbitraži je još jedan u nizu Zakona koji je neophodan radi kompletiranja zakonskog okvira Kosova u oblasti ekonomskog i trgovinskog zakonodavstva. Dosadašnje pravno regulisanje ove materije ima ozbiljne nedostatke, a naročito neodražava međunarodne standarde i savremene tokove u ovoj oblasti. Donošenje zakona o arbitraži ima za cilj regulisanje ove materije u skalu sa međunarodnim standardima. Takođe, nastoji se da se arbitraža uređuje kao materija odvojena od redovnih parničnih postupaka u cilju da se istakne značaj ove materije kao vansudskog mehanizma za rešavanje uglavnom poslovnih sporova. Zakon o arbitaži uređuje sledeća pitanja: sklapanje sporazuma o arbitraži, tribunal arbitraže i njegov sastav i nadležnost trbunala arbitraže. U poslovnoj praksi arbitraža je postala preporučljiv mehanizam za rešavanje sporova, jer je mehanizam efikasniji, brži i jeftiniji od redovnih postupaka bredredovnim sudovima i predprivrednim sudovima. Treba posebno istaći da je donošenje modernog zakona o arbitraži jedan od osnovnih preduslova za stvaranje povoljnog pravnog institucionalnog ambijenta u cilju privlačenja stranih investicija na Kosovu. Takođe, jedan delotvoran sistem arbitraže olakšava posao redovnim sudovima, jer se oni mogu osloboditi mnogih predmeta iz ekonomskog i trgovinskog prava. Nacrt

zakona ima za cilj da se arbitraža istakne kao alternativno sredstvo za rešavanje sporova i kao takav mogao bi se smatrati kao jedan u istom paketu sa zakonom o posredovanju. Po deklaraciji kancelarije za evropske integracije zakon o arbitraži ne krši načela zakonodavstva evropske zajednice. Prilikom razmatranja zakona o arbitraži isto tako uočili smo puno jezičkih grešaka te je nužno isti podvnuti lektorskoj doradi. Primera radi u samom memorandumu zakona u tekstu pod naslovom, rad na principima na pripremi ovog zakona i standardi piše, citiram: „Komisija ujedinjenih nahija, a naravno treba da stoji, Komisija Ujedinjenih Nacija. Takože u memorandumu nacrt zakona o arbitraži nedostaje lista sa imenima članova radne grupe koji su radili na izradi ovog nacrt zakona. I pored svega navedenog parlamentarna grupa 6+ u načelu prihvata nacrt zakona o arbitraži i svoj dalji doprinos daćemo kroz dalje procesuiranje zakona. Hvala!

KRYETARI KOLË BERISHA - Ju faleminderit. Në emër të ORAS, fjalën e ka deputeti Nazim Jashari.

DEPUTETI NAZIM JASHARI - I nderuari z. kryetar i Kuvendit të nderuar kolegë deputetë, z. zëvendëskryeministër, ministra.

Zakonisht projektligjet që vijnë në Kuvendin e Kosovës e kanë diku në brendinë e vet dhe një listë me emra të zyrtarëve të Ministrisë apo të Kryeministrisë, të cilët kanë punuar në hartimin e atij projektligji që e kemi zakonisht në shqyrtim. Më vjen keq që kësaj radhe në këtë projektligj nuk është ajo listë, sepse do të kisha pasur dëshirë ta di kush janë ata që kanë punuar në një ligj mjaftë të mirë, një ligj që e kanë zgjedhur model mjaftë të mirë, që e kanë punuar, si dhe mënyra e qasjes, pra të mos dalë që opozita gjithmonë ka vetëm fjalë kritike për Qeverinë, pra kemi edhe fjalë të mira nganjëherë.

Një qasje mjaft moderne janë marrë me një problematikë shumë të nevojshme dhe fundamentale për funksionimin ekonomik të Kosovës, pra mendoj se Ligji për arbitrazhin është një ligj sigurisht i ri në praktikën tonë juridike. Unë nuk jam jurist me profesion, por pakëz për problemet praktike ekonomike marrë vesh, kështu që mendoj se është shumë i nevojshëm, mendoj se do të rregullojë shumë çështje, poqë se do të krijohet praktika e zbatimit të këtij ligji, praktika e mirë e zbatimit do të lehtësojë shumë çështje, të cilat kanë të bëjnë me kontestet dhe me mosmarrëveshjet në afarizëm. Dhe mendoj se ky ligj është një prej atyre ligjeve që do të kenë më së paku nevojë të amendamentohen në komisionin, i cili do të merret me të. Pra, Grupi ORA e përkrah këtë ligj në parim. Faleminderit.

KRYETARI KOLË BERISHA - Ju faleminderit. Fjalën e ka deputeti Ramadan Kelmendi.

DEPUTETI RAMADAN KELMENDI -- I nderuari kryetar, i respektuari zëvendëskryeministër dhe Kabineti qeveritar, koletë të nderuar deputetë.

Më lejoni ta jap një vlerësim përkrahjeje parimisht për Propozimligjin për arbitrazhin, por duke i parashtruar edhe disa sugjerime parimore që vlerësoj se do ta begatojnë këtë propozimligj. Natyrisht se është më se e nevojshme. Në kuptimin juridik që mosmarrëveshjet të rregullohen me ligj dhe këtë me Ligjin për arbitrazhin, sepse tanimë shoqëria jonë kosovare ka pësuar ndryshime cilësore në kuptimin ekonomik, juridik në një anë dhe në anën tjetër reflektimi i standardeve ndërkombëtare kushtëzon në aplikimin e mëtutjeshëm dhe në mosaplikimin të mëtutjeshëm të propozimligjit dhe vërtet të Ligjit të procedurën kontestimore, me të cilin është rregulluar gjer më tani kjo materie.

Vlera e propozimligjit për arbitrazhin qëndron në faktin e domosdoshmërisë së ndarjes së materies e kontesteve afariste ekonomike dhe tregtare. Në jetën e përditshme shumë marrëveshje nuk zbatohen duke u bazuar në procedurat e arbitërve dhe vendimeve me mjete juridike kundër arbitrit, krijohen dhe parashtrues reale për zbatimin e marrëdhënieve në sferën ekonomike dhe tregtare, sepse arbitrazhi është mekanizëm juridik shumë efektiv për zgjedhjen e kontesteve, të mos marrëveshjeve dhe të konflikteve të ndryshme me interes ekonomik dhe tregtar, sepse është në parim më efektiv, më i lirë dhe më i shpejtë sesa forma e gjertanishme e zgjedhjes, përkatësisht e rregullimit të këtyre raporteve.

Presupozohet se miratimi i Ligjit për arbitrazhin, si formë institucionale dhe juridike krijon siguri më të madhe në tërheqjen e investitorëve në Kosovë, që është shumë reale. Me gjithë anët pozitive që ofron ky propozim ligj nga këndi juridik, mund t'i bëhen disa sugjerime, të cilat do ta kenë vlerën e vet poqë inkorporohen si të arsyeshme.

Nën një, edhe ky propozimligj preambulën e fillon me Rregulloren e UNMIK-ut në vend të Komizës Kushtetuese, kjo është në kundërshtim me vendimin edhe të këtij Kuvendit dhe parimin e kushtetutshmërisë.

Nën dy, Propozimligji nuk siguron mekanizëm të duhur juridik për zbatimin e vendimeve të arbitrazhit brenda dhe jashtë Kosovës.

Në veçanti propozimligji nuk siguron deri në fund, fatin juridik të vendimeve të arbitrazhit të marrëveshjeve të pjesshme dhe mënyrën e plotësimit të këtyre marrëveshjeve.

Nën katër, njoftimi i palëve, si dhe llogaritja e afateve, sipas Propozimligjit mbi arbitrazhin sjell paqartësi dhe mundësi të interpretimeve subjektive, pasojat e të cilave mund të reflektohen në mosrealizimin e marrëveshjeve të arritura paraprakisht në arbitrazh.

Nën gjashtë, Propozimligji duhet t'i numërojë marrëveshjet e arbitrazhit të cilat nuk duhet të nënshkruhen, gjegjësisht kriteret të cilat përcaktojnë se një marrëveshje e arritur në arbitrazh nuk mund të nënshkruhet ose nuk prodhon efekte pozitive juridike.

Nën shtatë, vlerësoj se marrëveshja e arbitrazhit duhet të jetë vetëm e formës së shkruar janë bashkëkohore nuk kanë besueshmëri të plotë në realizimin e marrëveshjeve, (telefaksi, telefoni, telegrami etj.)

Përbërja e tribunalit të arbitrazhit në këtë propozimligj duhet të përcaktohet më numër e jo për të lihet mundësi si dhe cila gjykatë emëron arbitrin në rastet e mospajtit të palëve.

Nën tetë, vlerësoj se do të ishte shumë më mirë që propozimligji t'i definonte kompetencat e arbitrazhit, bile të përcaktonte, sepse kështu siç janë definuar nuk janë të plotësuara sa duhet. Edhe vlera e taksës së arbitrazhit nuk është përcaktuar në bazë të vlerës së kontestit ose të ndërlidhshmërisë së kontestit. Me gjithë këto sugjerime, të cilat sigurisht se do të merren parasysh dhe do të paraqiten amendamente, sipas mendimit tim ky propozimligj është shumë i avancuar dhe si i tillë duhet në parim dhe sa më parë të miratohet bashkë me ligjet që u cekën paraprakisht nga diskutuesit dhe që kanë vlerë si tërësi. Ju faleminderit.

KRYETARI KOLË BERISHA – Ju faleminderit z. Kelmendi. Për fjalë është paraqitur deputetja Lumnije Hyseni.

DEPUTETJA LUMNIJE HYSENI – Faleminderit z. kryetar, të nderuar ministra dhe ju kolegë deputetë.

Pas fjalëve që u thanë këtu nga përfaqësuesit e grupeve parlamentare nuk do të doja të shtoja diçka më shumë, sepse u thanë të gjitha vërejtjet dhe përkrahjet që mund të jepen për këtë projektligj, të cilën edhe unë e përkrah në parim dhe mendoj se në fushën e legjislacionit ekonomik dhe tregtar. siç thuhet edhe afarist, paraqet një përparësi në kushtet dhe rrethanat ekonomisë së tregut. të cilat zhvillohen tek ne në Kosovë në periudhën e pasluftës.

Me këtë ligj mendoj se krijohet një ambient më i favorshëm institucional dhe juridik për palët ekonomike, tregtare dhe afariste. Mirëpo kisha dashur, dhe fjalën e mora që t'i jap vërejtjet për preambulën e këtij projektligji dhe të tri projektligjeve që po i shqyrtojmë sot. Kohë më parë Komisioni për Legjislacion, Kornizë Kushtetuese dhe Çështje Gjyqësore patë dhënë një formë standarde që do të duhet ta kishin projektligjet që i propozohen këtij Parlamenti. Ajo ishte formë standarde për një periudhë që u përkrah dhe u përfill nga Qeveria për nxjerrje e ligjeve, mirëpo në të tri këto projektligje u tejkalua kjo formë standarde. P.sh. në Projektligjin për arbitrazhin janë theksuar disa rregulla që nga viti 1999 e këndejer deri te Korniza Kushtetuese, ne i kemi dhënë formën, që duhet ta kishte preambula, duke u bazuar kështu në Kornizën kushtetuese, siç thuhet këtu në nenet 5.1. q, 5.7 dhe 9.1.26 (a) të Kornizës Kushtetuese (me Rregulloren e UNMIK-ut numër 2001/9 të datës 15. maj 2001). Pra kjo ishte vërejtja që desha ta paraqes. Ne dispozitat e fundit edhe ky projektligj nuk i është përmbajtur rekomandimeve që i ka dhënë Komisioni : pas miratimit nga Parlament, nënshkrimin nga Përfaqësuesi Special, jepet një afat një muaj. Unë mendoj se duhet të jetë afatizimi kohorë dhe duhet të shkojë vetëm pas miratimit nga Parlamenti i Kosovës dhe nënshkrimi nga Përfaqësuesi Special. Ju faleminderit.

KRYETARIT KOLË BERISHA – Ju faleminderit. Meqenë se nuk ka kandidat tjetër të paraqitur për diskutim, ftojë deputetët, natyrisht edhe regjinë të përgatiten për votim të Ligjit në tërësi.

Votojmë tash.

Në sallë janë 68 deputetë.

Për.....66;

Kundër..... 2.

Kalon ligji.

Ju faleminderit, deri në orën 12,00 një pushim për kafe.

KRYETARI KOLË BERISHA – Urdhëro, ministri i Shëndetësisë Sadik Idriz.

DEPUTETI SADIK IDRIZ – Pedsto do hiljadu pesto odojçadi ispod jedne nedelje, ispod jedne godine i sedam do četrnaest majki u porođajnom periodu. Potreba za ovim zakonom proizilazi iz zahteva da se obezbedi primarni cilj zdravi početak života i osnovnih dokumenata ministarstva zdravlja kao što su zdravstvena politika Kosova doneta 2001. godine, strategija razvoja zdravstvenog sistema Kosova 2005/2015 doneta 2004. godine koja predstavlja jedno od priorititetnih aktivnosti u fazi sprovođenja strategije reproduktivnog zdravlja donete 2005 godine. Regulisanje polnog i reproduktivnog zdravlja popunjava zakonodavnu prazninu u oblastima koje pokriva polno i reproduktivno zdravlje, onemogućava van institucionalnu interpretaciju pitanja koja uređuje predloženi nacrt zakona i odgovara rastućim potrebama za modernizaciju zdravstvenog sistema i zahtevima stanovništva da ima pristup kvalitetnim zdravstvenim uslugama. Reproaktivno zdravlje vrši širi uticaj u svim društvenim oblastima i kod svih uzrasnih stopa stanovništva, zato je radna grupa prilikom izrade ovog zakonskog predloga primenila multisektorski pristup konsultujući se sa domaćim i stranim ekspertima i partnerima iz oblasti polnog i reproduktivnog zdravlja kao što su svetska zdravstvena organizacija, unf, unicef i civilno društvo. U periodu maj- novembar 2005. godine organizovano je šest radnih sastanaka, dve radionice gde je učestvovalo preko trideset predstavnika institucija i civilnog društva. Poštovani poslanici predloženi nacrt zakona ima osam poglavlja koja uređuju sledeće oblasti polnog i reproduktivnog zdravlja: reproduktivno pravo, informisanje, edukacija i savetovanje o polnom i reproduktivnom zdravlju, bezbednost materniteta, planiranje porodice, sprečavanje i tretman infertiliteta neplodnosti, službe za sprečavanje i tretman seksualnih prenosivih zaraza hiv, aids i bolesti infekcija reproduktivnog trakta, prevencija rano otkrivanje i tretiranje malignih bolesti reproduktivnog sistema i karcinoma dojke. Korišćena dokumentacija i iskustvo za izradu ovog nacrt zakona o zdravstvu, zakon o pravima i odgovornostima građana u zdravstvenoj zaštiti, zakon o polnoj ravnopravnosti,

medunarodni zbornik zdravstvenog zakonodavstva svetske zdravstvene organizacije koja omogucuje uvid u zakonsku dokumentaciju brojnih drzava članica ujedinenih nacija, medunarodne konvencije i dokument. Ocekuje se da ce ovaj zakon uticati na osetno smanjenje smrtnosti odojcati i majke na Kosovu. Sprovođenjem zakona i planiraniranih strategija ocekuje se da se u narednom desetogodišnjem periodu upola smanji stopa smrtnosti odojcati i majke na Kosovu. Ovim zakonom se otvara put i ustanovljava zahtev za izradu zakonskih i podzakonskih akata koji ce regulisati specifičnu oblast, među njima valja istaci zakon o prekidu trudnoce koji se nalazi u skupštinskoj proceduri, podzakonski akt o uređenju bezbednog materinstva podpomognute reprodukcije, polno prenosivih bolesti hiv i aids- a i sprečavanje rano otkrivanje i tretiranje malitnih bolesti i reproduktivnog trakta. Primena zakona o reproduktivnom zdravlju zahteva kordinaciju i snažnu podršku presvega zdravstvenih i socijalnih ustanova i čvrstu podršku finansijskih i odlučivačkih institucija. Njegova primena ce nesumnjovo uticati na spašavanje života, poboljšanje zdravstvenog stanja i kvaliteta građana Kosova svih starosnih grupa. Na kraju ocekujem da ce diskusije i predlozi dobrineti da se ovaj nacrt zakona još više obogati kako bi dobili jedan kvalitetan zakon za dobrobit svih građana Kosova. Hvala!

KRYETARI KOLË BERISHA – Ju faleminderit z. ministër- në emër të Grupit Parlamentar të LDK-së fjalën e ka deputetja Nurishahe Hulaj,

DEPUTETJA NURISHAHE HULAJ – Ju faleminderit, i nderuari kryetar i Kuvendit, të nderuar ministra dhe deputetë.

Paraqitja e Projektligjit për shëndetin riprodhues plotëson vakuumin legjislativ të radhës në shëndetësi, që ka për qëllim rregullimin, përparimin, dhe përmirësimin e statusit shëndetësor seksual dhe riprodhues të qytetarëve të Kosovës .në përputhje me ligjet e politikat kombëtare dhe me parimet e njohura ndërkombëtare.

Projektligji paraqet arsyeshmërinë dhe nevojën për ta realizuar arritjen e qëllimit parësor që është fillimi i shëndetshëm i jetës që ka bazën në politikën shëndetësore të Kosovës 2001, në strategjinë për zhvillimin e sistemit shëndetësor të Kosovës 2005/2015, në strategjinë e urdhë -rrëfyesit standardet dhe në dokumentet të Organizatës Botërore të Shëndetësisë, UNFPA-së, UNICEF-it, e në dokumentet të tjera evropiane.

Ligji për shëndetin riprodhues mbështetet në faktin e indikatorëve vitalë të shëndetit të nënës dhe të fëmijës. Në Kosovë konsiderohet se shkalla e vdekshmërisë perinatale(para lindjes) është më e larta që vlerësohet rreth 25 promil në 1000 lindje, kurse shkalla e vdekshmërisë së foshnjave vlerësohet se është rreth 35 promil në 1000 lindje të gjalla, ndërsa vdekshmëria materonale që do të thotë nëna në periudhën riprodhuese të saj, rreth 40 vdekje në njëqindmijë lindje të gjalla.

Çdo vit në Kosovë vdesin nga 900 të porsalindur, që konsiderohet vdekshmëri e lartë krahasuar me vendet e tjera evropiane dhe vendet në zhvillim. Andaj konsiderojmë se në këtë ligj shëndeti riprodhues do të ketë tri shtrirje të gjera të ndikimit të tij në të gjitha sferat shoqërore dhe në të të gjitha grupmoshat e popullatës. Në parim Ligji ka qasje përmbajtjesore .E kemi përpunuar dhe e kemi ndjekur me vëmendje dhe është i përbërë

nga 8 kapituj dhe 41 nene që mbulojnë fushën e shëndetit seksual dhe riprodhues. Sigurisht se do të ketë përkrahje politike institucionale e financiare. Ndër kapitujt më të rëndësishëm dhe më të veçantë do ta theksoja kapitullin e tretë,, që është amësia e sigurt, që përfshin mbrojtjen shëndetësore, para lindjes, gjatë lindjes, dhe pas lindjes, që do të thotë mbrojtja shëndetësore në të tri fazat riprodhuese shumë të rëndësishme për shëndet të mirëfilltë.

Implikimet buxhetore janë llogaritur rreth 613 mijë euro për vitet 2006, 2007, 2008 janë paraparë për të gjitha fazat e shëndetit riprodhues me theks të veçantë në masat parandaluese, sepse janë të rëndësishme, janë efektive dhe kanë kontest efektiv, mund të dihen në periudha të caktuara të strategjisë, sepse vetëm me këto masa parandaluese mund t'i korrigjome indikatorët (treguesit) që i cekëm më parë dhe mund t'u japim kahe zhvillimeve shëndetësore në strategjisë, e arshme kosovare. Prandaj Grupi Parlamentar i LDK-së e përkrah këtë projektligj dhe ne do të japim kontributin tonë në përpunimin e mëtejshëm të këtij projektligj, të strukturuar nga një grup që ka punuar me qasje multisektoriale, shumë profesionale andaj i falënderojmë edhe grupin e falënderojmë edhe organizatat shëndetësore botërore që kanë ndihmuar në këtë drejtim dhe ne do të punojmë në amendamentimin e këtij ligji. Ju faleminderit.

KRYETARI KOLË BERISHA – Në emër të Partisë Demokratike të Kosovës fjalën e ka deputetja Teuta Hadri

DEPUTETJA TEUTA HADRI - I nderuari z. kryesues, të nderuar deputetë. Miratimi i këtij projektligji për shëndetin riprodhues është i një rëndësie të veçantë, si për Ministrinë e Shëndetësisë, si për Qeverinë e në veçanti për shëndetin e nënave dhe të foshnjave. Për këto qëllime prioritar ky projektligj zvogëloi përqindjes e vdekshmërisë së foshnjave dhe të nënave në Kosovë, e cila është më e larta në Evropë dhe në Ballkan. Sipas të dhënave statistikave të vitit të kaluar në 1000 lindje, 26 janë vdekje të foshnjave. Janë shifra alarmuese këto po t'i krahasosh me vende të tjera të Evropës. Politika shëndetësore në Kosovë e përgatitura nga viti 2001 si dhe strategjia e zhvillimit shëndetësor deri në vitin 2005, edhe pse shumë të ngadalësuara në punën e vet, kanë pasur për qëllim parësor përgatitjen e një projektligji për shëndetin riprodhues.

Nxjerrja e këtij projektligji sot para deputetëve na bën të njohim më shumë në këto fusha të shëndetit riprodhues si dhe të njohim të drejtën riprodhuese informimin, edukimin, këshillimin, për shëndetin riprodhues, gjatë një periudhe gjenerative, e cila zgjatë më së 35 vjet, d.m.th. një tërësi jete dhe një vazhdimësi e pandalur e jetës. Na bënë të mundur ta njohim një amësi të sigurt planifikim familjar, parandalim të infertilitetit (ndërprerje të sigurt të shtazanësisë,) shërbime më të sigurta për parandalimin dhe trajtimin e infeksioneve seksuale siç janë: HIV-i, AID-sit, dhe të infeksioneve të tjera të bartura nëpërmjet traktit riprodhues, si edhe na tregon se duhet të merren masa parandalimi të sëmundjeve kancerogjene të këtij trakti, që pas luftës janë në një përqindje mjaft të theksuar në Kosovë.

Gjithësesi kësaj problematike duhet t'i mundësojmë dhe t'ia sigurojmë çdo individ të drejtën që të ketë qasje në shërbimet shëndetësore me të gjitha standardet e larta për

shëndetin riprodhues. Partia Demokratike e Kosovës përkrah këtë projektligj dhe shpresojmë se sapo të miratohet ky ligj, do të organizohen politika shëndetësore dhe strategji politike të përgatitura për një 5- vjeçar apo 10 vjeçar në të ardhmen, që të kemi një rënie të vdekshmërisë të foshnjave dhe përgjysmë, nga numri i theksuar më lartë. Për të arritur këtë rënie të vdekshmërisë së foshnjave dhe të nënave, nevojitet një mbështetje e fuqishme dhe serioze e institucioneve shëndetësore, Ministria e Shëndetësisë, mbështetje financiare nga Ministria e Financave si dhe mbështetje serioze e Qeverisë së Kosovës për ta shpëtuar jetën foshnjave dhe të nënave. Njëherit mundëson që t'u afrohem standardeve evropiane të shëndetësisë më afër. Ju faleminderit.

KRYETARI KOLË BERISHA – Ju faleminderit doktorëshë, fjalën e ka deputetja Shpresa Murati.

DEPUTETJA SHPRESA MURATI – Poštovani ministri kolege poslanici. Nacrt zakona o reproduktivnom zdravlju ispunjava zakonodavnu prazninu u oblastima koje pokriva polno i reproduktivno zdravlje u skladu sa nacionalnim zakonima i politikama i poznatim međunarodnim principima. Odredbama predloženog zakona svakoj osobi i paru garantuje se pravo na informisanje, edukaciju i komuniciranje u vezi sa polnim i reproduktivnim zdravljem. Međusobno poštovanje, razumevanje i podela odgovornosti za seksualno ponašanje i njegove posledice predstavljaju obostranu obavezu žene i muškarca. Naročito su značajne odredbe koje se odnose na bezbedenost materinstva i planiranje porodica kojima se regulišu prava parova na korišćenje bezbednih i prihvatljivih metoda planiranja porodice. Značajna je i asistirana reprodukcija koja odgovara roditeljskoj volji i zahtevu para da imaju decu tretirajući zdravstvene razloge neplodnosti ili radi sprečavanja prenošenja bolesti roditelja na decu. Odredbe ovog nacrt zakona obezbeđuju pristup zdravstvenim uslugama za polno i reproduktivno zdravlje najvišeg mogućeg stepena i posebnim kategorijama adolescentima, mladima, licima u menopauzi i andru pauzi, licima sa ograničenim sposobnostima, licima koja su bila predmet trgovine ljudskim bićima, zapostavljenim licima, raseljenim licima i izbeglicama, licima koja boluju od maglidnih bolesti reproduktivnog sistema ili karcinoma dojke. Očekuje se da će ovaj zakon uticati na smanjenje smrtnosti odjčadi i majke to jest da će njegova primena nesumnjivo uticati na spašavanje života, poboljšanje zdravstvenog stanja i kvaliteta života građana Kosova svih starosnih grupa. Dakle, radi se o predlogu zakona koji je sve obuhvatan koji detaljno reguliše pitanje iz ove oblasti čije su odredbe jasne, precizne i što je jako važno primenjive u praksi. Parlamentarna grupa 6+ smatra da ovaj predlog zakona ispunjava uslove koji su neophodni za jedan zakon ovakve prirode, pa ga u načelu podržava i daće svoj doprinos u toku njegove dalje procedure. Hvala!

KRYETARI KOLË BERISHA – Ju faleminderit, në radhë është Zylfije Hundozi.

DEPUTETJA ZYLFIJE HUNDOZI – Z. kryetar, z. ministër.

Statistikat e bëra kanë treguar se Kosova ka popullatën më të re në Evropë. Një e treta e popullatës është në moshën 15- vjeçare, ndërsa gjysma e popullatës është nën moshën 25- vjeçare. Personat prej moshës 65 vjeç e më tepër e bëjnë 5,5% të popullatës dhe nëse nisemi nga ky fakt është shumë me rëndësi që kjo fushë e shëndetit riprodhues të

rregullohet me ligj, dhe kjo popullatë e re dhe vulnerabile të mbrohet nga sëmundje seksualisht të transmetueshme, dhe vdekjeprurëse, si është AID-së. Edhe pse në Kosovë janë raportuar vetëm 62 raste me AID-së, gjegjësisht të infektuara me virusin human që e sulmon sistemin imun të organizmit, numri i tyre është shumë më i madh, për arsye se ka raste që nuk janë raportuar ose ka raste që janë bartës të virusit të cilët simptomat e sëmundjes mund të paraqiten pas 5 vjetësh.

Rreziku nga rastet jo të raportuara dhe nga bartësit e viruseve është shumë më i madh, këto raste mund të infektojnë një numër të madh të njerëzish, dhe kështu ta risin vdekshmërinë në Kosovë nga kjo sëmundje e pashërueshme Mirëpo .nevoja për këtë ligj nuk paraqitet vetëm për shkak të sëmundjeve seksualisht të transmetuese dhe vdekshmërisë së madhe të foshnjave të porsalindura, por edhe për shumë çështje të tjera në këtë fushë. Të dhënat statistikore e tregojnë se nataliteti në Kosovë po bien në mënyrë rapide, krahasuar me vitet e mëhershme, p.sh. Në vitet 1960, 64 mesatarja e lindjeve ka qenë 4,5, në vitet 80, 84, 3,8 ,kurse e në vitin 2000, 1, 2 fëmijë, që paraqesin shifra brengosëse për këtë çështje. Edhe pse kjo është komplekse në të cilën kanë ndikuar faktorë të shumtë siç janë :papunësia e të rinjve ,prandaj për këtë arsye edhe martesat bëhen më vonë, numri i madh i aborteve lufta dhe situata pas saj. Mendoj se ky projektligj do të ndikojë pozitivisht në rregullimin e shumë çështjeve të shëndetit riprodhues, si janë informimi, edukimi dhe këshillimi për shëndetin seksual dhe riprodhues, amësia e sigurt, planifikimi i familjes, parandalimi dhe trajtimi i duhur i pamundësisë për të lindur fëmijë. Shërbimet për parandalimin dhe trajnimin e infeksioneve seksualisht të transmetueshme HIV dhe AID dhe sëmundjeve të infeksioneve të traktit riprodhues.

Sa më parë të fillojë të zbatimi i këtij ligji aq më parë do të largohen para gjykimet nga kjo fushë i e ndjeshme dhe do të përmirësohet gjendja e tanishme , prandaj Grupi Parlamentar i AAK-së e përkrah në parim miratimin e këtij ligji. Ju faleminderit .

KRYETARI KOLË BERISHA – Fjalën e ka deputetja Fatmire Mulhaxha Kollçaku.

DEPUTETJA FATMIRE MULHAXHA KOLLÇAKU - Ju faleminderit z. kryetar. Çështjet që kanë të bëjnë me shëndetin seksual dhe riprodhues jo rallë ,trajtohen si çështje të parëndësishme në krahasim me preokupime që kanë të bëjnë me çështjet ekonomike dhe politike.Do ta citoja një thënie të Kofi Aanit të thënë në konferencën e Bangkokut në vitin 2002. Qëllimet zhvillimore të mileniumit në veçanti eliminimi i varfërisë ekstreme dhe i urisë, nuk mund të arrihen nëse në mënyrë adekuate nuk zgjidhen problemet e zhvillimit të popullatës dhe të shëndetit riprodhues të popullatës. Kjo duhet të thotë përpjekje më të mëdha në promovimin e drejtave të grave, investim më të madh në arsim dhe shëndet, duke përfshirë shëndetin riprodhues dhe planifikimin e familjes. Ligji në esencë duhet të promovojë dhe të përkrahë qasje të njëjtë ndaj informatave, arsimim dhe shërbime nga fusha e shëndetësisë, shëndetit riprodhues dhe seksual, t'i ngre vetëdijen për rëndësinë e shëndetit riprodhues dhe drejtën për zgjedhje të secilit person. Në veçanti kisha theksuar qasjen pozitive të grupit të punës, fakt të kryesuesit të grupit të punës të Ministrisë ,i cili ka kontaktuar edhe me Komisionin Parlamentar të Shëndetësisë duke i ftuar disa nga deputetë që të marrin pjesë edhe në

grupet e tyre të punës. Sidomos do ta theksoja kapitullin e tretë si pozitiv, në të cilin flitet për amësinë e sigurt. Në fakt ky ligj e favorizon ligjshmërinë në Kosovë, sepse i garanton periudhën e shtatzënisë pa komplikime, do të thotë kontrollimin falas gjatë shtatzënisë, lindjen e sigurt dhe falas, si dhe favorizim të periudhën e lehonisë. Me këtë rast edhe një herë e thërras Qeverisë të mendojë, që lehonave t'u sigurohet ushqimi pa pagesë së paku 6 muaj, sepse vetëm në atë mënyrë promovohet edhe shëndeti i foshnjës, ku ne e dimë se promovohet ushqimi me gji të nënës në 6 muajt e parë si ushqim ekskluzivisht për fëmijën.

Në parim, Grupi Parlamentar i partisë reformiste ORA, e përshëndet këtë ligj edhe pse ka shumë akte nënligjore që lënë çështje të zgjidhen më vonë, që do të thotë, pa nxjerrjen e këtyre akteve shumë nga nenet nuk do të mund të implementohen, prandaj edhe këtu i drejtohem shëndetësisë konkretisht që t'i përshpejtojë shumë akte që deri më tani nuk i kanë nxerrë edhe për ligjet e tjera që do të vlejné dhe duhet të kenë kufizimet, do të thotë që të jenë të afatizuara edhe këto akte nënligjore kur do të nxirren. Ne do ta japim, gjithashtu, kontributin gjatë përpunimit të këtij projektligji në Komision për Shëndetësi. Ju faleminderit.

KRYETARI KOLË BERISHA – Ju faleminderit, fjalën e ka deputeti Ferid Agani.

DEPUTETI FERID AGANI – Ju faleminderit z. kryetar, i nderuari z. kryetar, i nderuari ministër Idrizi, të nderuar deputetë.

Më këtë projektligj rregullohet një fushë tejet e rëndësishme e jetës shoqërore në Kosovë, sigurimi i riprodhimit kualitativ biologjik të popullatës me siguri se paraqet një rën prej interesave kryesore, strategjike, të institucioneve të Kosovës. Mirëpo është edhe fakt ashtu si e konstatoi edhe ministri Idrizi se në këtë fushë ka vështirësi të theksuara. Shkalla ende e lartë të vdekshmërisë neonatale dhe perinatale, shkalla tejet e lartë të mortalitetit të nënave, si dhe prevalenca e lartë e anomalive kongjenitale dhe retardimi psikomotor të fëmijëve janë indikatorë tejet shqetësues.

Projektligji synon që në mënyrë gjithëpërfshirëse dhe mjaft ambicioze, t'i qaset kësaj problematike dhe mëgjithë arritjet në këtë fushë janë evidente janë disa mangësi, prej të cilave unë do të kisha përmendja vetëm një rën që ka rëndësi parimore për mua.

Në tërë tekstin ligjor, në vazhdimësi, ngatërrohen konceptet e shëndetit seksual dhe të shëndetit reprodutiv. Kjo shkakton hutë për fushëveprimin e vërtetë të ligjit. Është fakt se deri vonë shëndeti seksual është konsideruar të jetë pjesë e shëndetit reprodutiv, mirëpo sipas Departamentit të shëndetit reprodutiv dhe sipas hulumtimeve të Organizatës Botërore të Shëndetësisë, në mbështje të në hulumtimeve të dy dekadat e fundit, duke pasur parasysh paraqitjen gjithnjë më të madhe të sëmundjeve që barten në rrugë seksuale, paraqitjen e HIV-it dhe të sëmundjes së [AID-sit, të dhunës seksuale të bazuar në gjini, të shkallës së lartë të disfeksioneve seksuale dhe të praktikave të dëmshme seksuale, kanë bërë që shëndeti seksual të trajtohet si fushë specifike e shëndetit, ndaras nga shëndeti reprodutiv. Mbështetur në këtë konsideroj se ky projektligj, ashtu si është përcaktuar edhe në titullin e tij, bëhet fjalë për Projektligjin për

shëndetin reprodutiv, por për shëndetin seksual. Duhet të kufizohet në çështjen e shëndetit seksual, që duhet të trajtohet si fushë specifike e shëndetit. Të trajtohen si pjesë e Ligjit për shëndet publik ose si ligj i veçantë. Në këtë kuptim duhet larguar kapitulli i gjashtë i projektligjit që përcakton dhe rregullon çështjet lidhur me infeksionet që barten me rrugë seksuale dhe AED-sit, kurse dhe kapitulli i 7- të riformulohet në kapitull për organizimin e shërbimeve që kanë të bëjnë me shëndetin reprodutiv. Nëse dëshirohet që ky projektligj të rregullojë edhe çështjet e shëndetit seksual, atëherë duhet të plotësohet në mënyrë substanciale, posaçërisht kur të kihet parasysh se neni 39, paragrafi 2, parasheh që shkelja e dispozitave të këtij ligji është vepër penale.

Mbi të gjitha Grupi Parlamentar për Integrim e përkrah Projektligjin në parim dhe natyrisht me vërejtjet e paraqitura pret që në periudhën e ardhshme do të plotësohet dhe do të zhvillohet një tekst ligjor, i cili do të jetë në nivel të seriozitetit të momentit. Ju faleminderit.

KRYETARI KOLË BERISHA – Fjalën e ka deputeti Fehmi Vula.

DEPUTETI FEHMI VULA – Ju faleminderit z. kryetar, të nderuar ministra të nderuar kolegë.

Është më se e vërtet se, si tha profesoresha Hundozi, ka rënë përqindja e natalitetit në Kosovë, po ne edhe më tutje fatbardhësisht e mbajmë vendin e parë. Edhe për këtë ndoshta ndonjë vend në fqinjësinë tonë do të thoshte se Kosovës nuk i nevojitet ky ligj, për arsye se edhe ashtu ka natalitet shumë të lartë. Unë mendoj se ky ligj shumë i nevojitet Kosovës, për Kosovën por ndoshta edhe për t'ju kundërvënë shkallës shumë të lartë të vdekshmërisë së fëmijëve që haset në të gjitha fazat e zhvillimit- u thanë vërejtjet. Për të mos i përsëritur do të ndalem vetëm në kapitullin e tetë, ku precizohen kategoritë e veçanta. Jam i mendimit se kostoja e këtij ligji paraparë prej 613 mive eurosh është vlerë shumë e ulët në krahasim me mundësitë implikimet të cilat do të jenë shumë më të larta për shpenzime financiare. Frika është se edhe ky ligj ndoshta do ta pësojë fatin e disa ligjeve siç është ai për sigurimet shëndetësore, që do të shtyhet mu për shkak të mundësisë së vogël të mbulesës financiare të kërkesave shumë të mëdha, që do të ketë ky ligj. Ju faleminderit.

KRYETARI KOLË BERISHA – Fjalën e ka deputetja Flora Brovina.

DEPUTETJA FLORA BROVINA – I nderuari kryetar, ministër, kolegë dhe kolege. Një ndër ligjet më të rëndësishme, thuajse më i rëndësishmi për shëndetin e popullatës në Kosovë, është sigurisht ligji për shëndetin riprodhues. Megjithatë mendoj se kjo është e rëndësishme sidomos për politikën nacionale shëndetësore. Projektligji për shëndetin riprodhues në një vend është i rëndësishëm, sidomos nëse një vend ka karakteristika që ka vendi ynë që ka një popullatë shumë të re, ka trungun më të bukur të jetës që do të thotë se mosha e të rinjëve është shumë e lartë dhe mosha e popullatës të moshës fertilitetit shumë e lartë, ndërsa mortaliteti i grave gjatë shtatzënisë dhe lindjes dhe sidomos i fëmijëve të posalindur është gjithashtu i lartë. Prandaj kujtoj se për këtë arsye ky ligj është një ndër ligjet themelore për politikën shëndetësore. Pra të gjitha këtyre që

i kanë të bëjnë me shëndetin,,madje nga gametet deri tek embrioni , shtatzënave duhet t'u kushtohet kujdes për lindjen,por edhe pas lindjes së fëmijës,të porsalindurit, fëmijëve të moshës parashkollore edhe për sëmundjet ngjitëse ,sepse ndikojnë edhe në produktivitetin seksual.

Edukimin e fëmijëve të moshës shkollore në periudha të ndryshme të jetës, sidomos në moshën e pubertetit, ku do të hynte edhe edukimi shëndetësor dhe edukimi kundër sëmundjeve ngjitëse e sëmundjeve venerike, duke përfshirë dhe AID-sin, higjiena personale , higjiena e ambientit si dhe kujdesi për shtatzëninë e hershme, të shtatzënave të moshës së shtyrë dhe kujdesi për gratë në moshën e menopauzës dhe zbulimi i hershëm i sëmundjeve të kancerit. Në veçanti duhet të theksohet roli i këshillimore për të rinjtë dhe i këshillimoreve për martesat për të dy gjinitë.Kjo sigurisht ka rëndësi shumë të madhe për jetën riproduktive, kur dihet se edhe për shfaqjen e dukurisë së re të jetës seksuale dhe të riprodhimit edhe jashtëmartesor, si dhe për planifikimin e familjes, duke përfshirë dhe përdorimin e mjeteve kontraceptive dhe mjekimin e sterilitetit që rrallë herë i kushtohet një vëmendje e nevojshme.

Në Kosovë jeta riprodhuese është më e gjata në Evropë për shkak se martesat janë të hershme, të traditës, martesat janë më stabile, jeta martesore më e gjatë dhe numri më i vogël i shkurorëzimeve krahasuar me të tjerët, si dhe numri më i vogël i të rinjve që jetojnë të pamartuar, d.m.th. ose kanë jetë jashtë martesore. Për këtë arsye mendoj se ky ligj pa tjetër duhet të miratohet dhe është një ndër ligjet shumë të rëndësishme.

Por, në ligj megjithatë ka shumë gjëra formale dhe deklarative pa mundur të tilla t'u dalin ballë gjithë problematikës që duhet ta përfshinte ky ligj. Në politikën nacionale shëndetësore, në veçanti do të përmend se ne para disa kohësh miratuam një ligj, Ligji për abortin që në të vërtetë do të ishte pjesë ose një pako bashkë me këtë ligj që të miratohet dhe besoj që Komisioni në këtë mënyrë edhe do të veprojë që të dy ligjet t'i miratojë, d.m.th. në shqyrtimin e dytë si një pako ligjesh. Vërejtjet e mia konkrete për këtë projektligj kanë të bëjnë me pjesën ku flitet për zgjedhjen e gjinisë, për mungesën në ligj sa i përket edukimit shëndetësor, pastaj për ndikimin e sëmundjeve ngjitëse të fëmijëve në riprodhimi si është p.sh. parotiti, tuberkuloza ose sëmundjet e tjera, për veset e këqija që ndikojnë si janë alkooli, droga, për sëmundjet venerike dhe HIV-in si dhe vërejtjet e tjera konkrete që do t'i jap në komision, të cilat besoj që do të aprovohen nga kolegët e mijë. Mendoj se komisioni duhet të organizojë një debat të gjerë dhe të dëgjojmë edhe fjalën e të interesuarve të tjerë, që do t'i kontribuojnë që ligji të jetë sa më i mirë. Ju faleminderit.

KRYETARI KOLË BERISHA - Ju faleminderit, urdhëroni

DEPUTETJA FATMIRE MULHAXHA KOLLÇAKU – Ju faleminderit z. kryetar, kolegë. Kolegët ma tërhiqen vërejtjen që e kam bërë një lapsus lingua, do të thotë ajo për çka ne angazhohemi edhe pse kjo çështje do të rregullohet me Ligjin për punën , është 6 muaj me pagesë,pra me kompensim për periudhën e lehonisë për gratë e punësuar, me pagesë, ky është përmirësimi. Për vërejtjen që kam bërë lapsus lingua , ju faleminderit.

KRYETARI KOLË BERISHA - Meqenëse nuk ka kandidatë tjetër të paraqitur për diskutim, lus deputetë dhe regjinë që të përgatiten për votim në parim.

Në sallë janë 69 deputetë, votojmë tash,

Për 64;
Kundër.... 1.

Kalon ligji.

Në bazë të rregullës 23. pika 6 dhe të rregullës 35 pika 2, Kuvendi ngarkon këto Komisione:

1. Komisioni për Shëndetësi, Punë dhe Mirëqenie Sociale si komision funksional dhe referues,
2. Komisioni për Gjyqësi, Legjislacion dhe Kornizë Kushtetuese,
3. Komisioni për Buxhet dhe Komisioni për Komunitete,

Komisioni duhet në afatin jo më vonë se 2 muaj pas shqyrtimit të parë të këtij projektligji dhe Kuvendit t'ia paraqes raportin dhe rekomandimet. Ju faleminderit.

Shkojmë në pikën e 6- të rendit të ditës.

6. Shqyrtimi i informatës për parandalimin e gripit të shpendëve

Në propozim të Grupit Parlamentar të PDK-së dhe me qëllim të përgatitjes më të mirë të mirë të debatit lidhur me këtë çështje, Kryesia e Kuvendit të Kosovës ka kërkuar nga Qeveria e Kosovës, përkatësisht nga Ministria e Shëndetësisë dhe Ministria e Bujqësisë, që për deputetët e Kuvendit të Kosovës, të përgatit dhe ta prezantojë informatën për parandalimin e gripit të shpendëve në Kosovë. Informatat me shkrim të këtyre dy ministrive u janë shpërndarë të gjithë deputetëve me kohë, prandaj ftojme ministrin e shëndetësisë z. Sadik Idriz ta marrë fjalën. Urdhëroni z. Ministër.

MINISTRI I SHËNDETËSISË, SADIK IDRIZ – Poštovano predsedništvo, poštovani poslanici, ptičiji grip je prvi put registrovan u Italiji 1878 godine, poznat je kao teška ptičija bolest. Godine 1918 pojavila se teška epidemija koja je uzrokovala smrt više od pedeset miliona ljudi. Do sada je poznato nekoliko podvrsta virusa sa visokom virulencijom koju prenose ptice. Virus influencija aviano su sa visokom virulencijom i izazivaju infekciju i visoki mortalitet kod ptica. Svet shvata veliku opasnost od eventualnog širenja ptičijeg gripa izazvanog virusom H5N1. Do sada je zabeleženo mnogo slučajeva pojave ove bolesti u različitim zemljama. Ovu situaciju prate smrtni slučajevi kod ljudi koji su bili u kontaktu sa inficiranim pticama. Potencijalna opasnost dolazi kao rezultat promene forme virusa H5N1 prema podacima Svetske Zdravstvene Organizacije do 24. marta 2006 godine zabeleženo je 186 inficiranih osoba virusom avianplu od kojih je polovina umrla. Svi slučajevi su imali kontakt sa pticama. Slučajevi pojave ove oblasti zabeležene su i u našem okruženju, odnosno u zemljama oko Kosova.

Imajući u vidu težinu problema sa kojima se suočava Vlada Kosova, a posebno Ministarstvo zdravlja shodno svojim zadacima i obavezama od oktobra 2005 godine preduzelo je pripremne aktivnosti za eventualno prevazilaženje posledica ove bolesti u slučaju njene pojave na Kosovu kao što sledi: prvo, kao ministar administrativnim upustvom formirao sam krizni štab za odbranu od ptičijeg gripa, takav je štab formiran i u okviru Ministarstva za poljoprivredu. Shodno administrativnom upustu formirani su regionalni i opštinski štabovi za praćenje i izveštavanje u slučaju pojave gripa. Precizirane su sve konkretne aktivnosti svih zdravstvenih subjekata na nivou Kosova u slučaju pojave gripa. Usvojeni akcioni plan za sprečavanje pandemije gripa koji je izrađen od strane Ministarstva zdravlja u saradnji sa Nacionalnim Institutom za Javno Zdravlje. Mislim da je većina poslanika svi oni koji su članovi Komisije za zdravstvo su dobili a ostali mogu da nađu na našoj web stranici, dobili ste u materijalu, na kraju je web stranica ministarstva gde je akcioni plan za sprečavanje pojave gripa. Akcioni plan ima za cilj borbu protiv epidemije na globalnom nivou, takođe na regionalnom, nacionalnom i lokalnom nivou. Ima cilj da utiče na smanjenje opasnosti prenošenja infekcija na ljude da se rano otkriju slučajevi pojave gripa, da se hitno izveštava i da se hitno preduzmu hitne mere za sprečavanje i akcije protiv pandemije. Periodu pripreme za pandemiju treba uzeti u obzir diagnostificiranje i diferenciranje podtipa vrsta virusa, brzo otkrivanje i preduzimanje hitnih mera u pojavljivanju novih slučajeva bolesti, da se zaustavi ili uspori prenošenje virusa unutar žarišta pojave, sprovođenje i planiranih mera i preduzimanje mera protiv epidemije. Period pandemije predviđa smanjenje fatalnog uticaja pandemije na zdravlje ljudi, smanjenje ispoljavanja socio-ekonomskih poremećaja i funkcionisanje društva. Pripremljeno je osoblje i laboratorija za identifikaciju virusa H5N1 i napisan je protokol bolesti, podelili smo taj protokol prošli put, neznam dali svima, ali jednom velikom delu, to je uradilo Institut za javno zdravstvo i mislim da je to dato i institucijama koje se bave ovom oblašću. Urađeno je i podeljeno dvadeset hiljada brošurica na dva jezika koje ukazuju na opasnost i način odbrane od virusa H5N1 u cilju upoznavanja javnosti, obučeni su zdravstveni kadar, Kosovska Policijska Služba i Kosovski Zaštitni Korpus – TMK u cilju informisanja građana o opasnosti virusa kao i u sprečavanju njegovog prenošenja. Određena su mesta za opremanje sedam soba sa negativnim pritiskom, neophodnih za tretman potencijalnih zaraženih osoba virusom H5N1 i obrazložen je zahtev za njihovo kompletiranje. Od oktobra 2005. godine do sada ministarstvo je sa drugim subjektima ostvarilo četiri provere operacionalnog plana ptičijeg gripa. U ovoj fazi Ministarstvo poljoprivrede je glavni nosioc aktivnosti na terenu za sprečavanje pojave bolesti, jer je na prvoj liniji. Farmaceutska divizija pri Ministarstvu zdravlja angažovana je za snabdevanje lekovima, sanitarnim materijalom i dr. U slučaju pojave gripa tražiće se materijalna podrška Vlade Kosova i drugih međunarodnih subjekata. Podnet je zahtev Vladi Kosova koji je u principu prihvaćen sa naznakom da će Vlada pratiti situaciju i na vreme intervenirati u slučaju potrebe. Ministarstvo zdravlja ima dobru saradnju sa subjektima koji se bave menadžiranjem urgentnih situacija kao što su: emergentni departament za emergenciju, Ministarstvu poljoprivrede, Veterinarska Agencija, KPS, KZ, KFOR, ADMINISTRACIJA UNMIK-a, i ostalim. Na kraju iskreno se nadam da ćemo biti pošteđeni od moguće pandemije, a Ministarstvo zdravlja će uvek biti aktivno i pratiće situaciju, tu ulogu ima Institut za javno zdravstvo, pre svega, zato pred vama i celokupnoj javnosti iznosim spremnost medicinskog osoblja da svoje profesionalne kapacitete stavi na raspolaganju u borbi protiv eventualne pojave bolesti.

Saradivacemo i dalje sa Ministarstvom poljoprivrede i drugim institucijama. Od ovog Parlamenta zahtevamo da upotrebi svoj uticaj na medunarodne institucije posebno na Svetsku Banku da Kosovo ne ostane izvan pomoći koja je predvidena za borbu protiv influencoaviano, jer održano je nekoliko konferencija u regijonu u Atini i još na drugim mestima zbog statusa u kojem se nalazi Kosovo mi nismo pozivani i bojim se dacemo nekad ostati po strani, zato pozivamo da i Skupština i naše institucije iskoriste svoj uticaj na medunarodne predstavnike da Kosovo bude uključeno kada se budu raspravljale ove stvari. U slučaju pojave ove bolesti pomoć će biti neophodna u snabdevanju medikamentima tipa tamiflu vaje gripi velenza kao i ostalog materijala kao što su maske N95, zaštitne naočare, rukavice i dr. A poznato je da je kosovski budžet ograničen da nije u stanju da se suoči sa velikim izazovima. Na kraju želim da pozdravim Parlament i da kažem da ćemo kao Ministarstvo raditi na sprečavanju ove bolesti i zahvaljujem se na pažnji.

KRYETARI KOLË BERISHA – Zëvendësministri i Bujqësisë z. Tomë Hajdari ta merr fjalën.

DEPUTETI TOMË HAJDARAJ – Z. kryetar, të nderuar deputetë, ministër Idrizi.

Unë sigurisht që do të jem i shkurtër në raportin tim, sepse ne me kohë ua kemi dërguar raportin deputetëve, por edhe kohë pas kohëve, në bazë të kërkesave të Komisionit funksional, gjegjësisht Komisionit për Bujqësi u jemi përgjigjur në çdo kohë sipas kërkesës së tyre dhe momentit që vinte si emergjente për këtë situatë. Mirëpo në pika të shkurtra do ta informoj me informua Parlamentin e Kosovës për aktivitetet që i ka marrë Ministria e Bujqësisë lidhur me këtë çështje shumë të ndjeshme, jo vetëm në Kosovë, por edhe më gjerë. Paraprakisht Ministria më 23 shtator nxori Udhëzimin administrativ për aviofluencën dhe konform këtij udhëzimi administrativ me kërkesën e Qeverisë së Kosovës dhe sipas masave të cilat i kemi kërkuar si Ministria e Bujqësisë nëpërmjet agjencisë së re dhe ushqimit të Kosovës iu kemi drejtuar edhe Përfaqësuesit Special për pjesën e rezervuar dhe ai u pajtua me kërkesat tona dhe nënshkroi Udhëzimi administrativ 32/2005, ku janë parallogaritur të gjitha masat që duhet të merren se cila duhet merren konform rregullativave në fuqi.

Ne si tha ministri Idrizi, kemi formuar trupat menaxhuse ,sepse Ministria e Bujqësisë ishte trupa e parë preventive për menaxhimin e kësaj krize po qe se eventualisht sëmundja do të paraqitet në Kosovë, është formuar niveli më i lartë i Ministrisë sonë në bashkëpunim edhe me institucionet relevante të Kosovës dhe ndërkombëtare. Në këtë trupë emergjente role të veçanta kanë luajtur Ministria e Bujqësisë, Ministria e Shëndetësisë, Trupat Mbrojtës të Kosovës, Shërbimi Policor i Kosovës, Divizioni i Emergjencave i UNMIK-u dhe KFOR-i.

Pastaj kemi përgatitur programin emergjent raportet fillestare thash, i kemi bërë të gjitha ndalesat e importit të artikujve ushqimorë me origjinë etë shpendëve, varësisht nga datat dhe vendet ku janë paraqitur konform Organizatës internacionale Bizotike, Organizatës Botërore të Shëndetësisë dhe Organizatës Botërore të Ushqimit. Kemi mbajtur takime të kohëpaskohshme të niveleve të ndryshme dhe kryesisht është biseduar për rrjedhat dhe

dinamikën përcjellëse parandaluese lidhur me këtë çështje. Për këtë me 25 tetor Qeveria e Kosovës ka ndarë një shumë mjetesh prej 392 mijë e 425.20 euro për blerjen e aparaturës përgjegjëse, të domosdoshme jo vetëm për parandalimin e avioinflucencës, por edhe të parave të tjera po qe se eventualisht paraqiten zoonoza të ndryshme në Kosovë. Konform vendimeve të Qeverisë dhe vendimeve të Ministrisë kemi blerë aparatura të niveleve të ndryshme, qoftë të një përdorimi apo edhe të biosigurisë deri në shkallën e tretë. Prej 561 analizave të bëra në Institutin, gjegjësisht në Laboratorin e Veterinës dhe të Ushqimit të Kosovës të gjitha rrezultuan negativ për fat të mirë, sepse ne kemi një aparaturë donacion të USAID-it Amerikan që me një precizitet të madh vëren dyshimet në rastin e virusit H-5 pa llogaritur kategorinë që kemi të bëjmë me H-5-1- po them për fat të mirë gjithë analizat kanë rezultuar negative, pastaj është bërë edhe specializimi i stafit teknik, i cili është çdo kohë është i gatshëm për veprime si e kërkojnë rregullat për menaxhimin e krizës eventual, nëse paraqitet për këtë kemi pasur edhe një udhëtim në SHBA, që duhet falënderuar USAID-in që kemi 7 ekspertët tanë. të cilët kanë qënë 3 javë dhe kemi metodat dhe mënyrën se si do të menaxhohet, po qe se ky rast paraqitet edhe në Kosovë. Ne, gjithashtu, u kemi dërguar kërkesa të ndryshme institucioneve vendore dhe atyre ndërkombëtare me kërkesat tona, të cilat i përmendi edhe z. Idrizi,..... kërkesat tona lidheshin me sigurimin e mjeteve financiare të domosdoshme për rastin por edhe për raste të tjera.

Gjithashtu edhe informimit i kemi shtruar kujdes, d.m.th. edhe preventivës. Kemi shpërndarë dhjetë- mijëra broshura, fletëpalesa dhe postere, kemi incizuar dy filma televiziv, njeri ka të bëjë me përgatitjen e ushqimit për amvisni me kohëzgjatje 7 minutash dhe kanalet televizive të Kosovës, ndërsa tjetri, gjithashtu, i së njëjtës kohëzgjatje, por ka të bëjë me metodën e eliminimit eventual të shpendëve në fermë, do të thotë është profesional. Ne për sigurinë eventuale kemi bërë edhe regjistrimin e shpendëve në Kosovë për ta pasur një pasqyrë më të saktë për opinionin dhe për fermerët. Sipas rregullave të Bashkësisë Evropiane është paraparë kompensimi për elimimin eventuale të shpendëve, pastaj kemi mbajtur konferencat për shtyp, së paku një herë në javë për të mos them edhe më shpesh, kemi bërë një trajnim të gazetarëve, të cilët i respektoj, sepse kanë qënë në nivel të detyrës, duke pasur parasysh se transmetimet edhe shkrimet e tyre mund të binin në kolizion, ndoshta të krijonin huti të opinionit, por po them se e kanë kryer punën ashtu si i ka hije rasti, bile sidomos këtij rasti. Ne, gjithashtu, për hir të sigurisë së dyfishtë për qytetarët e Kosovës kemi bërë edhe riinspektimin e depove ku i kemi të koncentruara sasi të konsiderueshme të artikujve ushqimor me origjinë shpendësh dhe mbi 270 mostra të marra kanë rezultuar prapë në laboratorin tonë negativ, që do të thotë është edhe një siguri më e madhe për përdorimin e artikujve ushqimorë me këtë origjinë. Për këtë çështje është organizuar një konferencë rajonale në Shqipëri, ku ka marrë pjesë edhe Kosova barabartë, ku moren pjesë Mali i Zi, Maqedonia dhe Shqipëria dhe mbeti që në mbledhja e radhës sigurisht në këtë muaj apo në muajin e ardhshëm do të mbahet në Shkup.

Ne për hir të sigurisë të aparaturës së blerë kemi bërë edhe dy stimulime të rasteve në bashkëpunim me TMK-në dhe Departamenti e Emergjencave, Ministrinë e Shëndetësisë dhe me KJFO-rin dhe UNMIK-un në kazermën e TMK-së në Jezerc të Ferizajt dhe përshtypjet e vlerësimi i gjithë të pranishmëve, si i faktorit ndërkombëtar dhe i atij

vendor ka qenë që aparatura dhe ekipet janë të përgatitura për këtë çështje kanë pasur notë pozitive, nuk po them të lartë, por po them e kanë kryer me sukses konform rregullave që parashihen për menaxhimin e krizës poqë se eventualisht paraqitet në Kosovë.

Ne në Ministrinë tonë kemi një sipërfaqe prej 4 mijë metrash katrorë që e kemi futur në dispozicion si kërkesë e institucioneve të Kosovës, janë të gjitha aparaturat si motorike e atomizer të ndryshme automjetet dhe pjesë të tjera teknike të nevojshme dhe të gatshme poqëse eventualisht paraqitet kriza. Gjithashtu konform kësaj ne kemi fituar dhe të drejtën e dhënies së tri pikave dezinfektuese në kufi me Serbinë, të cilat nuk kanë qenë përpara, që duhet ta përshëndes edhe vendimin e z. Petersen që është pajtuar me kërkesën e Qeverisë së Kosovës dhe këto tani funksionojnë. Aty janë të punësuar edhe 22 teknikë të veterinisë, të cilët kryejnë punët varësisht nga orari i tyre që është i paraparë. Ne kemi përgatitur gjitha programet dhe planet emergjente, por edhe programin nëse eliminohen të gjithë shpendët dhe aparaturat të cilat janë nëpër fermat tona komerciale, Kosovës do t'i kushtojnë një shifër rreth 17 milion eurosh, mjete të cilat nuk i kemi. I kemi bërë një kërkesë Bankës Botërore, që tha z. Idrizi, por ende nuk kemi marrë përgjegjëje, por j presim. Sot kanë pasur takim me përfaqësuesin e UNDP në Kosovë dhe kemi shprehur shqetësimin tonë pse Kosovës nuk i ndajnë mjetet nga ai kontigjent, 2.2 miliardë i paraparë nga Banka Botërore për menaxhimin e kësaj krize,. Unë mendoj se edhe Kosova është pjesë e kësaj Europe, e kësaj bote dhe jam optimist që diçka do të dalë edhe nga Banka Botërore, si institucioni më i lartë financiar. Ne kemi bërë edhe kërkesën për blerjen e inserenatorit, do të sigurojmë edhe senatorin. Dje Qeveria mori vendim për lokacionin e vendosjes së Laboratorit të Veterinisë dhe të Ushqimit të Kosovës. Aty do të jetë një kompleks i cili sigurisht do të shërbejë edhe për analiza laboratorike të të gjitha niveleve sipas nevojave, sepse është nevojë për popullin e Kosovës dhe për ushqim të shëndetshëm. Ju faleminderit.

KRYETARI KOLË BERISHA – Ju faleminderit, ftoj përfaqësuesin e LDK-së dr. Fehmi Vulën ta marrë fjalën.

DEPUTETI FEHMI VULA, - Ju faleminderit z. kryetar, z. ministër z. zëvendësministër dhe zotërinj deputetë.

Grupi Parlamentar i LDK-së e shqyrtoi raportin në fjalë dhe e kuptoi mirë seriozitetin e paraqitjes eventuale të kësaj epidemie të rrezikshme. I vlerësoi shumë lart veprimet paraprake në drejtim të preventivës, të bëra nga Ministria e Shëndetësisë, nga Ministria e Bujqësisë, Instituti i Shëndetit Publik si dhe nga Agjencia e Veterinarisë.

Kanë bërë punë shumë të madhe dhe të mirë në fletëpalosje, në doracak dhe në trajnime të ndryshme, jam i mendimit se është shumë e rëndësishme që ne të bëjmë përgatitje edhe më ngjeshur të bëjmë përgatitje në këtë drejtim për arsye se nuk bën të na ndodhin viti 72 dhe variola që të na gjejnë si na gjeti fare të papërgatitur, që në atë kohë ajo epidemi e pat paralizuar tërë jetën në Kosovë.

Në atë kohë edhe pse ishte situatë tjetër, kohë tjetër, asnjë nga faturat e kostos dhe të nevojave të ndryshme të shërbimit shëndetësor nuk ishte kontestuese për shkak të rrezikut shumë të madh që i kanosej popullit. Por ne këtu sot kemi një situatë tjetër, në të cilën duhet të vëmë theks të veçantë. Veprimet që ne duhet t'i bëjmë edhe më tutje, është sensibilizimi më i madh i popullatës sonë. Në njoftimet që duhet të jenë të përditshme, sidomos në mediat elektronike, për arsye se këto janë më të preferuara edhe shumë më lehtë nguliten në mendje të njerëzve.

Njerëzit duhet t'i udhëzojmë se detyrimisht duhet t'i përdorin për konsum vezët edhe mishin e shpedëve, për dy arsye: së pari se janë shumë kualitative, janë më të lirat në treg dhe për popullin e varfër të Kosovës janë më të pranueshme.

Situata është shumë e vështirë, për arsye të çmimit të ulët shkak të këtyre prodhimeve në krahasim me çmimin e prodhimit të tyre, që është shumë afër ose baras me te, është rrezik i madh që ne t'i humbim shumë ferma, gjendja do të keqësohej shumë dhe do të ishte afër katastrofës ekonomike për Kosovën.

Popullin patjetër duhet ta udhëzojmë, ta sensibilizojmë e t'i tregojmë se në Kosovë nuk ka grip të shpendëve që populli pa asnjë ngurrim duhet t'i përdorë vezët dhe mishin, edhe sikur të kishte raste sporadike, atëherë ta udhëzojmë se këto prodhime në temperaturë mbi 70% do ta humbshin forcën e efektit infektues të mishit. Prandaj është e nevojshme që popullin ta udhëzojmë t'i konsumojë këto prodhime, së pari nga aspekti shëndetësor është mirë, e pastaj edhe nga aspekti ekonomik është mirë. Ajo që është më e rëndësishme për ne është sigurimi i mjeteve financiare, të cilat Kosova nuk i ka. Neve edhe më tutje na duhet të bëjmë mjaftë në drejtim të preventivës, por na duhen mjete financiare, që në rast të paraqitjes së ndonjë rasti sporadik të epidemisë, atëherë mjetet janë shumë të larta. Ne si Parlament i lutemi Ministrisë të Shëndetësisë dhe asaj të Bujqësisë që nëpërmjet Qeverisë sonë të bëjë kërkesë të elaboruar mirë dhe mjaftë të fortë se edhe Kosovës i duhen një pjesë e këtyre mjeteve të destinuara 2.2 miliardë jo vetëm në mënyrë proporcionale t'u ndahet për 2 milion banorët e saj, për t'i mbrojtur nga epidemia eventuale në Evropë.

Për arsye se mungojnë mjetet financiare, do të ishte një katastrofë e rrezikshme jo vetëm për Kosovën, por për gjithë Evropën. Prandaj Evropa duhet të punojë në këtë drejtim që duke na dhënë mjete të konsiderueshme financiare do ta mbronte edhe veten. Ju faleminderit.

KRYETARI KOLË BERISHA – Ju faleminderit. Në emër të Grupit Parlamentar të PDK-së fjalën e ka Teuta Hadri.

DEPUTETJA TEUTA HADRI – Z. Kryesues së pari do ta bëja një vërejtje për këtë pikë të rendit të ditës, se për nga rëndësia ka pasur peshë të jetë pikë e parë rendit të ditës, sepse edhe në mbledhjen e kaluar deputetët e këtij Parlamenti kanë propozuar të jetë pikë prioritare dhe të mos mbetet në fund si ka mbetur. Kjo është vërejtja ime.

Sa i përket raportit të përgatitur nga Ministria e Shëndetësisë dhe nga institucionet shëndetësore, them se është një raport i mangët, është i përgatitur aq sa kanë mundur kufijtë e buxhetit të Kosovës të ndihmës së Ministrisë së Financave dhe donacionet e dhëna për ta penguar këtë sëmundje që shumë lehtë mund të kalojë në endemi, ku rrezikohen mijëra jetë njerëzish në Kosovë. Kujtoni vetëm vitin 1918 në Itali kur kjo sëmundje ka shkaktuar mbi 50 milion jetë njerëzish.

Të nderuar deputetë, Kosova është i vetmi vend në rajon i rrethuar nga shtetet e tjera të atakuar nga ky lloj virusi H-5-1, mirëpo në Kosovë ende nuk është atakuar asnjë rast. Me gjithë mostrat e bëra në gjitha qytetet dhe komunat e Kosovës ka rezultuar gjitha mostrat me negativin. Sipas raportit si kemi përpara shihet se masat mbrojtëse për këtë sëmundje janë përgatitur vetëm në aspektin e shërbimit primar shëndetësor, se me këtë buxhet nuk ka mundësi për t'i kryer edhe shërbimet tjera si janë shërbimet sekondare dhe terciare, ku dihet se gjendja e rëndë në shëndetësi që e ka kapluar Kosovën popullata nuk mund t'i përballon se sot në Kosovë dhe klinikat tona blihen ilaçe me para, prandaj shëndetësia ka vështirë për ta përballuar këtë sëmundje.

Instituti i Mjekësisë fare nuk e ka paraqitur gjendjen dhe raportin financiar çka mund të bëjmë pas shërbimit primar të atakuar, çka mund të bëjmë për shërbimet sekondare dhe terciare, njëherri ky raport nuk ka marrë dhe masa përgatitore, veprime nga njerëzit profesionalë si janë epidemiologët infektologët dhe profesionistët e kësaj fushe që do të ndihmojnë në mos përhapjen epidemiologjike të kësaj sëmundje.

Çfarë kufiri dhe çfarë përmasash do të përfshijë kjo endemi, nga kjo shihet se nuk janë bërë kritere epidemiologjike për të ndryshuar apo konfirmuar ndoni rast. Çka dhe si duhet trajtuar personi i dyshuar, cilat mostra të gjakut duhet të merreshin, dhe në cilat shkallë sigurie do të bëhej transporti i tyre deri në laboratorët gjegjëse. Si do të veprohet me personat e kontaktit, rrethin familjar, apo personat e tjerë, në cilën shkallë do të aplikoheshin masat e izolimit apo karantinës për personat e tillë, cilat janë grupet e rrezikut, cilat do të ishin rekomandimet e veçanta për mbrojtjen e tyre. A kemi në spitalet tona barna adekuate antivirale, qofshin ato me veprimet e kufizuara dhe me cilin protokoll do të aplikoheshin.

Meqenëse vaksina adekuate në rastin më të mirë do të ishte një përdorim pas 6 -9 muajve, a do të aplikohet vaksina ekzistuese apo jo, a do të bëhet vaksinimi masiv i popullatës apo vetëm i grupeve të rrezikut, a do të ketë kundërndikime në dhënie të vaksinës, cilat janë masat mbrojtëse individuale dhe kolektive në mesin e personelit shëndetësor dhe në spitale. Sa kanë eksperiencë mjekët tonë në ballafaqimin në këtë sëmundje dhe a ka nevojë për edukimet e shpejt, si duhet të bëhen transporti dhe varrimi në rastet e vdekjes eventuale, në të gjitha këto pyetje dhe eventualisht të tjera grupi i ekspertëve duhet ta japë përgjigje sa më të shpejta, këto të përfshihen në programet parandalues dhe të shpërndahen në formë të shkruar nëpër të gjitha spitalet ambulantët rajonale. Në të kundërtën mund të ketë vështirësi në bërjen e diagnozave të sakta apo ngatrrime klinike të cilat do të krijojnë fobi dhe panik të panevojshëm në mesin e popullatës. Ju faleminderit.

KRYETARI KOLË BERISHA - Ju faleminderit. Fjalën e ka deputetja Zylfije Hundozi.

DEPUTETJA ZYLFIJE HUNDOZI - Ju faleminderit z. kryetar.

Gripi i shpendëve në këtë vit u paraqit në shumë vende të Evropës, por falë masave parandaluese nuk mori trajtë të epidemisë dhe nuk pati kohë të transformohet gjenetikisht që t'i përfshijë edhe njerëzit. Nga raporti i marrë nga Ministria e Shëndetësisë dhe Ministria e Bujqësisë, mund të kuptojmë se këto dy ministri kanë bërë përgatitje të mirë dhe serioze për parandalimin e gripit të shpendëve në Kosovë. Falë këtyre përgatitjeve serioze gjer më tani sot nuk është paraqitur gripi i shpendëve në Kosovë edhe pse në shtetet përreth Kosovës ishin raportuar rastet me këtë grip.

Të vetmen vërejtje e kam për çështjen e informimit të popullatës së gjerë, që mund të bëhet edhe më mirë. Me informimin e mirë për mundësitë dhe mënyrën e infektimit do të largoheshin mundësitë e krijimit të panikut në popullatë. Në këtë çështje kryeministri luajti rol pozitiv kur pas vizitës që i bëri laboratorit të Agjencisë të Veterinarisë dhe ushqimit të Kosovës deklaroi se Qeveria i ka mundësitë e lokalizimit të përhapjes së virusit në tërë territorin e Kosovës dhe para kamerave televizive konsumoi mish pule të fërguar duke dëshmuar se ngrënia e tij nuk e rrezikon shëndetin e njeriut.

Nuk është hera e parë që Ministria e Shëndetësisë po na tregon se mund dhe di kur duhet t'i menaxhojë në mënyrë adekuate situatat e krizës, si ishte rasti me të lënduarit e demonstratave të 17- marsit, kur bashkë me mjetet e Qendrës Klinike Universitare e ka kryer detyrën e vetë për mrekulli. Shtrohet pyetja pse nuk ka koordinim në punët e veta të përditshme? Pse nuk ka koordinim me Qendrën Klinike Universitare në Prishtinës dhe me qendrat e tjera spitalore në Kosovë.

Situata shëndetësore në Kosovë është e rëndë dhe meriton një shqyrtim urgjent edhe nga ana e këtij Parlamenti i cili në bashkëpunim me Ministrinë e Shëndetësisë, duhet patjetër të gjejë rrugë për përmirësimin e kësaj gjendje të rëndë. Komisioni për Shëndetësi ka bërë monitorimin e implementimit të Ligjit për Shëndetësi nëpër institucionet shëndetësore në Kosovë, dhe së shpejti do të dalë me një raport për këtë çështje.

Me këtë rast do të kërkojmë që Parlamenti të debatojë për situatën në shëndetësinë kosovare. Pos trysnisë që duhet të bëjë në Ministrinë e Shëndetësisë që urgjentisht të merr masa për përmirësimin e situatës në shëndetësi ndihma e këtij Parlamenti shëndetësisë kosovar do të ishte që të bëjë trysninë e Komisionin për Buxhet, që të merr në shqyrtim Ligjin për sigurime shëndetësore. Ligj ky kyç për financimin adekuatë të shëndetësisë, pa të cilin po keqësohet çdo ditë e më tepër. Ky projektligj është përpunuar nga ana e Komisionit për shëndetësi dhe një kohë të gjatë prej që të kryhet edhe nga ana e Komisionit për Buxhet, kryetari i të cilit i ka premtuar komisionit që do ta kryejë këtë punë por ka kaluar edhe një muaj tjetër e nuk po e shohim rezultate të duhura. Në shëndetësi punojë prej vitit 1980, dhe mund të them se situata nuk ka qenë kur ma e rëndë. Ministria e Shëndetësisë duhet pa tjetër menjëherë ta shqyrtojë situatën seriozisht dhe të ndërmerr masat e nevojshme që të përmirësojë te, arsye ka mjaft, a ka arsye ma të madhe se shëndeti i njeriut, pa të cilin ai nuk mund të funksionojë si individë as si pjesëtar i shoqërisë. Ju faleminderit

KRYETARI KOLË BERISHA - Do të përpiqem ta kem mirëkuptimin e deputetëve të tjerë që vazhdimisht uajap fjalën. Ftoj deputeten Fatmire Mulhaxha – Kollçaku ta merr fjalën.

DEPUTETJA FATMIRE MULHAXHA – KOLLÇAKU- Ju faleminderit z. kryetar.

Grupi Parlamentar i Partisë ORA në parim i përkrah të gjitha diskutimet që kanë të bëjnë me shëndetësi, në veçanti duke i marrë parasysh me të vërtetë gjendjen më se të rëndë që dominon në sektorin e shëndetësisë, me theks të veçantë në furnizim me barna. Kjo të le hapësirë të asociosh temën të cilën e kemi sot në rend dite, ku vetëm nëse analizoni protokollin e dhënë nga Instituti Kombëtar i Shëndetësisë Publike mund të shihni sa shpenzime na nevojiten, sa mjete financiare për t'i realizuar të gjitha fazat që nevojiten prej analizave laboratorike deri te izolimi i pacientëve, transporti, që do të thotë ky është një problem multisektorial.

Nuk ka të bëjë vetëm me Ministrinë e Shëndetësisë as vetëm me Ministrinë e Bujqësisë, por me tërë shoqërinë dhe dhashtë zoti mos të na ndodhë, se do t'i harrojmë shumë probleme të tjera dhe do të merreshim vetëm me këtë. Pandemia eventuale e gripit të shpendëve është problem global dhe nuk është turp në këtë rast për Ministrinë e Shëndetësisë të pranojë se nuk është e gatshme të reagojë, prandaj duhet ikur thëniet si i kemi dëgjuar në media se jemi plotësisht të gatshëm që t'i kundërvihemi. Këtë e ka thënë edhe zëdhënësja e Qeverisë që jam habitur, sepse edhe në shtetet shumë më të zhvilluara se ne do të paraqiste problem shfaqja e pandemisë eventuale, duke pas parasysh në rrugët e përhapjes që është shumë vështirë ta pengojmë, ndoshta për HIV ishte shumë ma lehtë të reagojmë për grip ju e dini po që se paraqitet përhapja erogjene është shumë vështirë që ta parandalojmë do të thotë duhet të jemi në një gatishmëri shumë të lartë.

Vetëm analizojeni raportin e mangët të Ministrisë të Shëndetësisë, ku mungojnë gjitha për llogaritjet edhe minimale të cilat unë e di se i ka bërë Instituti Kombëtar i Shëndetësisë Publike, por nuk janë të ofruara në dokumentin, sepse mjetet nuk janë askund ato duhet ta dinë gjithë ne si punëtorë shëndetësor nesër, dhe që do të ballafaqohemi, do të jemi në vijën e parë të frontit, në rend të parë do t'i kërkojmë mjetet mbrojtëse që janë kushti elementar normal, e mos të flasim për medikamentet tejet të shtrenjta që meqenëse Ministria në këtë moment nuk i siguron ato që janë më të lira në treg në listën e barnave esenciale si duhet ta sigurojë e dimë se sa kushton. Ju lutemi është me rëndësi të diskutohet për gripin e shpendëve, sidomos unë si epidemiologe nuk mund të ia zvogëlojë rëndësinë, por fatmirësisht për momentin nuk kemi as te shpezët të shfaqur sipas të dhënave të Ministrisë së Bujqësisë po qe se janë të besueshme edhe pse në gjithë rrethinën u shfaqen raste.

Ne duhet të mendojmë mirë t'i rregullojmë çështjet primare në shëndetësi, problemet aktuale dhe të përgatitemi edhe për pandeminë eventuale.

Është një dukuri që në Kuvendin e Kosovës, kur diskutohet për shëndetësi nuk ka shumë interes, fatkeqësisht thënia se për shëndetin na bie ndër mend tek atëherë kur e

humbim, është shumë realitet i hidhur, por dilni pak jashtë e bisedoni me njerëz, për secilën njeri është me rëndësi shëndeti. Ju lutemi pasi e kemi këtu inistrin për Shëndetësi këtu ne mendojmë se Ministria do t'i sigurojë fondet do të jetë më e angazhuar normalisht duke na falënderuar edhe neve nga fundi global nga buxheti që të vjelë fonde, por të koncentrohemi edhe në problemet tona më se evidente që kemi në sektorin e shëndetësisë. Ju faleminderit për vëmendje

KRYETARI KOLË BERISHA – Ju faleminderit fjalën e ka deputeti Xhevat Bislimi

DEPUTETI XHEVAT BISLIMI – Z. kryetar, z. deputetë dhe qeveritarë. Respektoj kërkesën e grupit që ka kërkuar që sot të debatohet për gripin e shpendëve, grip i cili është tejte i rrezikshëm, është vlerësim global, është një grip që shkakton një rrezikshmëri të lartë, por unë e shoh pak më ndryshe betejën më këtë grip, me këtë virus, i cili për fat të mirë akoma nuk është shfaqur në Kosovë. Unë mendoj që ky Kuvend duhet të marrë masa paraprakisht që ta luftojë një virus tjetër që është shumë i rrezikshëm dhe tepër i rezistueshëm që quhet korrupsion. Dhe ky Kuvend për ta luftuar këtë korrupsion, për ta fituar betejën në këtë virus që quhet korrupsion, dhe që shkaktohet nga Qeveria, dhe duhet Qeverinë ta fusë në karantinë, pastaj me një mobilizim të përgjithshëm të gjitha shtresave të shoqërisë ta mposhtim këtë virus dhe suksesi i përballjes me virusin e shpendëve do të jetë i kushtëzuar nga beteja që do të zhvillohet kundër virusit që quhet korrupsion dhe që shkaktohet nga Qeveria aktuale. Ju faleminderit.

KRYETARI KOLË BERISHA – fjalën e ka deputeti Bajram Rexhepi.

DEPUTETI BAJRAM REXHEPI – Ju faleminderit, i nderuari kryetar, do të provoj që dikund ndoshta do të përsëriten fjalët e kolegëve të mi, dikund do të ndajë mendimet e ndryshme që nuk është asgjë e re te mjekët se për arsye se edhe ne si juristët personat e njëjtë kemi interpretime të ndryshme, që është një sëmundje e përbashkët. Nuk do ta vlerësoj shumë raportin, por disa parime të përgjithshme nga prizmi, edhe si qytetar, por edhe si kirurg, po edhe pse kjo është lami ma tepër e preventivës.

U tha aty që fatbarësisht nuk kemi grip të shpendëve në Kosovë dhe me të vërtetë është fatbardhësi se një prej natyrave edhe vetë natyra e ka bërë që konfiguracioni i reliefit të Kosovës nuk ofron shumë vende të mira për shpendët shtegtarë, prandaj jemi eskivuar gjatë atyre fluturimeve dhe kjo është një fatbardhësi e jona.

Unë e çmoj angazhimin sidomos të Ministrisë të Bujqësisë, Pylltarisë dhe Zhvillim Rural, që kanë qenë shumë të shpejtë në tentimin që të bëjnë preventimin që mos të përfshihet edhe Kosova në këtë rrezik, eventualisht qoftë endemi, epidemi ose faza të tjera edhe më të gjerë në pandemi. Mendoj se shumë masa janë marrë mirë edhe ato kryesorët që japin efekte janë masat administrative për ndalimin e importit, këto kanë qenë ato më efikasat, pastaj organizimin në zbulimin e hershëm të ngordhjes së shpezëve të ndryshme dhe hulumtimi i tyre nëpër ekzaminimin nëpër laboratorë ku është konstatuar se nuk ka pasur grip të shpezëve, mirëpo gjitha këto bëjnë pjesë në pjesën e preventivës, mirëpo diçka nuk pajtohem me shpjegimet që bëhen se kemi marrë masa

nëpër gjitha pikat kufitare për dezinfektimin ose parandalimin e hyrjes në Kosovë për ne që jemi pak të profesionit kjo i bien pak si qesharake që ndërsa për qytetarët mund të ketë një inkurajim për arsye se dihet në çfarë rrugësh përhapet ky virus, por me rrugë të ajrit edhe zakonisht ato shpezët fluturojnë ndërsa ti mundesh me qit antiseptik dhe me kaluar ato mjetet me goma nëpër to, por ato s'kanë efekt kanë vetëm efekt kështu mediatik, prandaj aty duhet të bëhet një sqarim i mirë.

Diçka çka nuk më ka pëlqyer, edhe pse ka pasur informim edhe nga mjekët, por edhe nga veterinarët se si të mbrohen qytetarët mos të vijnë në kontakt me shpezët eventualisht të sëmura, mirëpo megjithatë fillimi ka qenë i keq, në mediat elektronike dhe në ato të shkruara gati frikën reale, mjekët po edhe nga veterinarët se si të mbrohen qytetarët, të mos vijnë në kontakt me shpezët eventualisht të sëmura, mirëpo megjithatë fillimi ka qenë i keq në mediat elektronike dhe në ato të shkruara gati frikën reale që ka qenë e kanë shndërruar në panik, që nuk ka pasur vend në këtë fazë për panik aq më parë kur dihet se ishalla kur nuk ndodhë që virusi H 5 në 1 të pësoj mutacion gjenetik ose transformim gjenetik dhe të bartet nga njeriu në njeri, vetëm atëherë do të jetë një rrezik shumë i madh edhe mund të kemi pandemi ose shifra që Organizata Botërore e Shëndetësisë thotë se mund të jenë deri në 150 milionë të vdekur. Përndryshe me këtë kontagjioritet që e ka virusi HP në 1 pa transformim gjenetik bën pjesë në grupin e atyre që në virulencë ose kontagjiozitet mesatar e jo aq tepër të rrezikshëm 100%, prandaj duhet me matë, a duhet me e kalue frigën në panik të popullatës me shkaktuar panikë ose me qenë frigë reale dhe me ju shpjegu ekspertet ose nga njëherë me organizu debate të ndryshme.

Mendoj se për fillim buxheti nuk është i mjaftueshëm asnjëherë dhe këtu vlen parimi që më mirë është në preventiv të investohet se shërimi është pak edhe ma i komplikuar dhe ma i shtrenjtë. Mendoj se edhe Qeveria pak diçka ka ndarë dhe ndoshta demociione dhe janë masa solide preventive. Mirëpo, shpeshherë ndihet që na duhet të blejmë barna për me i shëruar eventualisht njerëzit edhe kjo i bie në mënyrë preventive t'i krijojmë stogje të tanifllusë që është një preparat shumë i shtrenjtë, mirëpo na e dimë që ende asnjë preparat nuk e zhdukë virusin komplet, Tamiflu është një preparat i cili e ndihmon organizmin që ta luftojë, është një preparat shumë i shtrenjtë dhe ka efekt që të blihet vetëm realisht bëhet transformim gjenetik i këtij virusi, prandaj me i derdhë mjetet e Qeverisë me ble preparate të shtrenjta, pa pasur një të tillë, mendoj se ka prioritete të tjera shëndetësia shumë më të mëdha se sa t'i bllokoj mjetet. Tek e fundit ministri i Ekonomisë dhe Financave ka buxhetin rezervë dhe nëse një e tillë ndodhë, ajo gjithnjë mund të aludohet si diçka e jashtëzakonshme.

Mendoj, pos tjerash kanë pësuar një dëm ekonomik fermerët tanë për shkak të mos një informimi ose të shndërrimit të frikës në panik. Shumë mirë e përmendi kolegu Vula që tha se mbi 70 gradë celsius nuk i reziston edhe lirisht mund t'i hanë edhe shpezët edhe vezët, dhe këtë ka qenë dashur t'u shpjegohet prej fillimit, e jo njerëzit të pësojnë fermerët tanë, por në këtë mënyrë ta inkurajojmë me një ndalesë të importit ku është paraqitur gripi, të inkurajohen që t'i përdorin prodhimet tona vendore ishte një rast i mirë i kryeministrit qysh më parë edhe ministrat e jashtëm të Unionit Evropian, në mënyrë publike kanë ngrënë mishin e pulës edhe përpara me ju tregua qytetarëve të tyre

se nuk kanë arsye të frikohen, dhe dihet se i vetmi virus që i reziston temperaturave të larta, mos të hymë tash me elaborua ma gjatë, është virusi hepatiti do që mbi 120 gradë shkatërrohet por e sterilizojnë deri në 160, të gjitha këto lloje tjera të viruseve në temperaturë të lartë shkatërrohen, prandaj një përdorim adekuat edhe i prodhimeve të shpezëve edhe i mishit të shpezëve mendoj se nuk e dëmton dhe duhet të inkurajohet. Kështu se, unë nuk dojsha shumë të flas për arsye se u fol edhe më parë, mirëpo këtu duhet të përqendrohet edhe një herë puna edhe me Ministrinë e Shëndetësisë e sidomos me Institutin e Shëndetit Publik eventualisht në infektologji dhe Ministria e Bujqësisë, ndërsa për pjesët tjera të shëndetësisë tash për tash ka shumë vend edhe dashtë zoti që mos të ndodhë një mutacion gjenetik i tillë për arsye se as Kosova me këtë kapacitet që ka, por as shtetet shumë më të forta nuk do të jenë imune, por do t'i përfshijë një numër të madh të popullatës e na shpresojmë se kjo nuk do të ndodhë, prandaj edhe një here mendoj se tema ishte me vend, që të flasim për këtë, por edhe në të ardhmen për masat që janë marrë, në mënyrë preventive duhet të përcillen edhe me debate të caktuara të cilat do të organizohen në mediat elektronike që të jetë një informim më i mirë.
Ju faleminderit për vëmendje!

KRYETARI KOLË BERISHA – Ju faleminderit doktor. Fjalën e ka deputetja Hyrishahë Hulaj

DEPUTETJA HYRISHAHE HULAJ – Ju faleminderit i nderuari kryetar i Kuvendit, të nderuar ministra dhe deputetë. Unë nuk do të shtoja shumë në debatin tim për arsye se shumë gjëra u cekën nga kolegët e mij, por do të përqendrohem në një segment të veçantë qysh prej fillimit të paraqitjes së informatës për paraqitjen e gripit të shpezëve si problem global botëror prej nëntorit të vitit 2005. Konsideroj, pasi që jam edhe pjesëtare direke në masat parandaluese nga Shëndetësia Publike që institucionet e Kosovës, Ministria e Shëndetësisë, Ministria e Bujqësisë dhe institucionet shëndetësore kanë marrë të gjitha masat parandaluese në fazën e parë duke u bazuar në planin e veprimit në masat parandaluese për gripin e shpezëve, plan i aksionit i përpunuar në mënyrë shkencore profesionale nga Instituti Kombëtar i Shëndetësisë Publike që është organ referent i Ministrisë të Shëndetësisë. Plani i aksionit parasheh tri faza të rëndësishme që konsideroja që faza e parë është punuar gjer tani, do të thotë masat parandaluese të gripit të shpezëve dhe konsideroj se ky plan duhet ta bëjë realizimin e të gjitha fazave edhe pse në ndoshta nuk do ta kemi prezent gripin shpezëve në Kosovë, por duhet të jemi të përgatitur në mënyrë profesionale dhe që të jemi të aftë të veprojmë në gjitha fazat e mundshme. Faza e dytë është periudha para pandemisë që nënkupton përgatitjen e planit në luftës kundër pandemisë në nivel global, regjional, nacional dhe subnacional, që ka për qëllim zvogëlimin e rrezikut të bartjes të infeksionit tek njerëzit dhe mund të them edhe për qytetarët e Kosovës se në Kosovë nuk kemi raste të identifikuar tek shpezët virusi H5-1 dhe tek njerëzit dhe i sugjeroj qytetarët që lirisht të konsumojnë ushqimin, mishin të përpunuar mirë termikisht mbi 70 shkallë dhe rregullisht mund ta përdorin siç janë dhënë edhe shembujt e mëparshëm.

Periudha e Pandemisë e cila është në planin e aksionit është plani, e nuk e di kolegët a e kanë përpunuar dhe a e kanë lexuar më parë, unë e kam lexuar shumë me vëmendje dhe është shumë i thukët dhe është shumë shkencor, do të thotë periudha e pandemisë ka

qëllim zvogëlimin e rrethit të pandemisë sipas planit të veprimit, jo më shumë u dedikohet institucioneve shëndetësore dhe për këtë, si problem global botëror siç është informuar edhe nga Banka Botërore e Shëndetësisë dhe këtu e pata poentën kryesore meqenëse kanë ndarë 2.2 miliard dollarë për parandalimin e gripit të shpezëve në botë, gjegjësisht të pandemisë, andaj edhe Kosova është pjesë e kësaj bote dhe plani profesional ekziston. Kërkoj nga Banka Botërore që të ndajë pjesën e mjeteve edhe për Kosovën edhe nëse ne nuk do ta kemi gripin e shpezëve, por profesionalisht dhe realizimin e planit të aksionit e kemi, prandaj ne duhet t'i realizojë këto, e deri në fund ta përcjellim çdo fazë të planit të aksionit dhe duhet të intervenohet në çdo fazë, andaj u sugjeroja edhe organizatave ndërkombëtare që janë në Kosovë që të intervenojë që Kosovës t'ia japin pjesën e vet të buxhetit në kuadër të 2.2 milion dollarëve. Andaj ju falënderoj për vëmendje.

KRYETARI KOLË BERISHA – Ju falënderoj. Fjalën e ka deputeti Behxhet Brajshori

DEPUTETI BEHXHET BRAJSHORI – Ju faleminderit z. kryetar, të nderuar ministra, kolegë deputetë, mendova që të tërhiqem, natyrisht se u tha shumë nga kolegët, dhe megjithatë shkurtimisht do t'i them tri çështje: e para është se ne duhet të vlerësojmë saktë në rast të paraqitjes të kësaj sëmundjeje a jemi në gjendje me resurset tona financiare njerëzore ta përballojmë brenda, e dyta, është nëse konstatojmë se t'i ftojme institucionet ndërkombëtare që thjeshtë të ndihmojnë në këtë drejtim dhe e treta, për komunitetin e biznesit që thjeshtë të konsumojnë prodhimet tona me qëllim që të mos pësojnë në këtë drejtim pra edhe fermerët tanë. Këtu ishin tri çështjet, u thanë edhe nga kolegët. Ju falënderoj për vëmendje.

KRYETARI KOLË BERISHA – Ju faleminderit. Fjalën e ka deputetja Gjylnaze Sylja

DEPUTETJA GJYLNAZE SYLA- Ju faleminderit i nderuari z. kryetar, të nderuar ministra, deputetë të nderuar

Unë dëshiroj të falënderoj në veçanti zëvendësministrin e Bujqësisë dhe Ministrinë e Pylltarisë dhe të Zhvillimi Rural dhe Ministrinë e Shëndetësisë për punën e bërë, por në veçanti dua të falënderoj Institutin e Shëndetësisë Publike të Kosovës, si dhe Aagjensionin e Veterinarisë dhe të Ushqimit të Kosovës të cilat i konsideroj organizata me rëndësi udhëheqëse për çështjen e gripit të shpezëve. Nëse virusi infekciozitet të lartë H5-1 do të përhapet në Kosovë, mund të ketë ndikim të dukshëm në ekonomi, tregti, shëndet, siguri dhe zhvillim të popullatës. Aspekti për të cilin do të flas më tepër ka të bëjë me aspektin e pandemisë së gripit. Strategjia, të cilën e ka ofruar, por edhe plani i veprimit të cilin e ka bërë Ministria e Shëndetësisë dhe Instituti është mirë i planifikuar, ka paraparë të gjitha masat e nevojshme, por edhe implementimin e saj, duke marrë parasysh bashkëveprimin e të gjitha pjesëve të institucioneve, d.m.th. jo vetëm të këtyre dy ministrive përkatëse, por edhe të ministrive tjera siç është Telekomunikacioni të Ministrisë të Punëve të Brendshme, Ministrisë së Ekonomisë dhe Financave etj. Është e rëndësishme që puna që është bërë, është bërë edhe në kuadër të legjislacionit, duke marrë parasysh rregulloret e BE-së, por edhe ligjet ekzistuese në fuqi

në Kosovë, siç është Ligji për inspektoratin sanitar të Kosovës, të Shëndetësisë të Kosovës, sëmundjet ngjitëse, veterinarinë, menagjimin e finaçave publike, mbrojtja e mjedisit, për mbrojtjen e ajrit nga ndotja. Këto i përmenda vetëm për ta thënë gjithë përfshirjen të cilën është bërë në këtë punë. Megjithatë, unë i kam dy rekomandime pasi që vlerësohet në botë, se në rast të shpërthimit epidemik mund të sëmurën 10 deri 30% të popullatës dhe pasi që vlerësohet se shpenzimet për një pacient janë 10 deri në 14 € dhe terapia me bllokatorët neura minidacës tani këtu është 180 €, trajtim i cili zgjatë 6 javë, inkurajoj Qeverinë që edhe më tej të angazhohet dhe të vazhdoj të kërkoj nga Banka Botërore që të ndihmojë në këtë aspekt dhe aspekti tjetër është individi dhe familja. Është bërë shumë në aspektin e Qeverisë, bashkëpunimit, por edhe në nivelin e individit dhe familjes, mendoj që, edhe më shumë duhet të punohet, si dhe me sektorin privat. Dhe këtu së paku tri masa janë me rëndësi. Është marrja e masave paraprake për me parandalua përhapjen e infeksionit të tjerët, në qoftë se një anëtar i familjes ka simptome të influencës, kjo nënkupton se duhet të informohet familja dhe individët mirë. Me qenë të përgatitur që vazhdimisht t'i përcjellin udhëzimet e Institutit të Shëndetësisë Publike të Kosovës, në rast se udhëzojnë kufizimet në lidhje me tubimet publike ose anulimin e udhëtimeve jashtë vendit, si dhe nëpër shtëpia të mbajnë material të nevojshëm sipas rekomandimit të autoriteteve. Në fund mendoj se është shumë me rëndësi edhe bashkëpunimi me organizatat ndërkombëtare për ushqim dhe agrikulturë si dhe ato evropiane. Ju faleminderit!

KRYETARI KOLË BERISHA – Ju falemnderit! Fjalën e ka deputeti Rifat Krasniq

DEPUTETI RIFAT KRASNIQ –Ju faleminderit z. kryetar,

Sayın Meclis Başkanı, Değerli Milletvekilleri

Tarımcılık, Ormancılık ve Çevre Komisyonu Başkanı olarak, bu yüzyılda, yani 2003-ün Aralık ayında Tayland'ta ilk olarak beliren kuş gribi salgını hastalığıyla ilgili durumu dikkatle izlemiş olduğumuzu belirtmek istiyorum.

Tarım Bakanlığı yetkilileri tarafından Komisyonumuza, devamlı olarak konuyla ilgili bilgiler sunulmuş ve aynı zamanda yürürlükte olan Yasalar sayesinde bu yönde gereken önlemlerin alındığı belirtilmiştir. Örneğin, şimdilik dışalım durdurulmuş, bununla birlikte sözkonusu salgın hastalığıyla ilgili değişik seminerler örgütlenmeye başlamıştır.

Uluslararası Örgütün listesinde bu hastalık birinci yerde olduğu için ve kamuoyunun sağlığını tehlikeye uğratmasına rağmen, Tarım Bakanlığının işbirliği sayesinde Komisyonumuz, bazı etkinliklerin yapılmasını öngörmüştür. Ve bu doğrultuda Komisyonumuz, 1 Nisan 2006 tarihinde Merkezi Veteriner Laboratuvarını ve kuş gribinin önlenmesiyle ilgili gereçlerin bulunduğu depoyu ziyaret etmiştir.

Düşünceme göre Kosova Meclisi, bu güne kadar sözünü ettiğimiz hastalıkla ilgili gereken bilgilere sahip olmuştur, Tarım Bakanı yardımcısı Sayın Tom Haydaray da bu günkü Meclis toplantısında gerekli açıklamayı yapmış oldu. Ama ben yine de, bu yönde acil planın hazırlandığını ve planda yerel toplulukların en küçük birimlerinden başlanarak, Kosova Hükümetine kadar tüm önemli öznelerin yer aldığını ortaya atmak istiyorum. Örneğin, her üç dilde el kılavuzu hazırlanmış, kuş gribi salgının yaygınlaşması

durumunda gereken önlemlerin alınması öngörülmuş, durumla ilgili Raporun sunulması şekli hazırlanmış, gerekli durumlarda alınması gereken Yasal önlemler hakkında Hükümete bilgiler sunulmuş, köylerde yaşayan halktan, evde yetiştirdikleri tavuklardan kuşkulandıklarında en yakın veterineri ya da Acil servise haber vermeleri istenmiş, Hükümet tarafından Sırbistanla bağlayan üç sınır geçitinde dezinfeksiyon yapılmış, kuş gribi salgınına uğrayan ülkelere tavukların getirilmesi yasaklanmış ve yeni olaylar sırasında gereken önlemlerin alınması öngörülmiştir.

Parlamentonun Tarım ile Çevre Komisyonuna, Veteriner Hizmetinden konuyla ilgili sıralı olarak Raporlar sunulmuş ve şu ana kadar tüm belediyelerde yapılan incelemeler sonucu, Kosovada H5N1 virüsün olmadığı doğrulanmıştır.

Bahsetmiş olduğumuz bu salgın hastalık geneldë göçmen kuşlarda farkedilmişse de , Başkanlığımı yapmış olduğum Komisyon, kamuoyunun bu gibi hastalıktan korunması amacıyla, gereken önlemlerin alınması yönünde Tarım Bakanlığının şimdiye kadarki çalışmalarından oldukça memnundur. Fakat yine de sözkonusu Komisyon Başkanı olarak ben, fırsattan yararlanarak, halkımızın hiç korkusuz tavuk eti ile yumurta kullanmaları çağrısında bulunuyorum. İlginize teşekkürler!

KRYETAI KOLË BERISHA - Ju faleminderit! Fajalën e ka deputetja Flora Brovina

DEPUTETJA FLORA BORIVINA - Ju falemderit!

Tani para vetës patëm një grumbull materialesh të sjella nga dy ministritë ajo e Buqësisë dhe nga Ministria e Shëndetësisë. Këtu që flasim për masat e marra dhe mjaft mirë deri tani, d.m.th. të marra nga të dy ministritë. Megjithatë, mbetem në dilemë se po u shfaq gripi i shpezëve a do të dijme dhe a do të mundemi ta përballojmë këtë. Letrat janë letra, puna e bërë është një punë e bërë dhe e pamjaftueshme.

Edukata shëndetësore për popullatën është gjithashtu shumë e mangët, ndërsa mundësitë materiale, u shpreh edhe këtu në shëndetësi mungojnë, sepse mungojnë edhe shiringat dhe gjylypanat, mungon edhe akva destilata e lere më ilaqrat esenciale në institucionet publike shëndetësore. Kjo për shkak të mjeteve të limituara në shëndetësi, por edhe për shkak të mangësive në menaxhim. Si do të sigurohen këto ilaqa kundër gripit të shpezëve po u shfaq ai, kur dihet edhe gjendja shëndetsore dhe në përgjithësi e popullatës tonë shumë të vobekët pa ushqim adekvat dhe shfaqja e epidemive edhe sëmundjeve sezonale, siç është p.sh. në kohë të fundit edhe tularemia. Mandaj mungon edhe pyes sa mund të arrijë në këtë fushë, sa mund të arrijë Ministria e Shëndetësisë të sigurojë terapi nëse shfaqet sëmundja? Në këtë pyetje gati u përgjigj ministri, por debati sigurisht do ta jep fjalën e fundit. Sa janë të -informuar qytetarët tanë, ata të cilët kultivojnë shpezë ose mbajnë shpezë-pula ose mbajnë pëllumba ose shpezë të tjera. Mendoj se me këtë, këtu duhet të punojmë më shumë. Sa po ju shpjegohet fëmijëve në fshat, në shkollë dhe në familje që të mos prekin pulat pa mjete mbrojtëse? Sa po shfrytëzojnë mediat që praktikisht t'u shpjegohet atyre dhe shtëpiakëve si përgatitet ushqimi dhe mishi i shpezëve në përdorim sidomos tash kur gjendja është e tillë që në një varfëri të madhe. A mjaftojnë vetëm reklamat kur merr pjesë ministri, kryeministri

dhe ministrat e duke ngrënë mish pule, por duhet çdo ditë ne televizion të kemi emisione të shkurta praktike ku populli do ta merr vesh se mund të konsumon këso ushqimesh pa e dëmtuar shëndetin e vet dhe pa dëmtuar natyrisht edhe ekonominë. Ekippet lëvizëse në terren për këtë qëllim si dhe emisionet edukative në mediat vizive do të bënin një punë shumë më të efektshme dhe do të ndikonin shumë më mirë në edukatën shëndetësore se sa një grumbull materialesh të botuara dhe të shtrenjta natyrisht. Mendoj, se preventiva ka përparësi sidomos në këto dy ministri dhe atë që pa mjete, pa mjete të mjaftueshme. Ne kemi, si metodë e fundit atëherë kur shfaqet më e keqja sëmundja pra, dhe dihet se për këtë nuk kemi mjete. Protokolli që na ofrohet dhe e kemi në shqyrtim, ai më tepër po iu kushtohet profesionistëve dhe nuk ka të bëjë me masën e gjerë të popullatës. Protokolli në të vërtetë është një përkthim shumë i mirë nga gjuhët e tjera sepse edhe shtetet tjera, që janë atakuar me virusin e shpezëve ose nuk janë atakuar kanë protokollin e tillë, të njëjtë pra. Si t'i sigurojmë mjetet? Kujtoj se ky debat që u zhvillua sot në Kuvend, ndoshta do t'i mirë vjen te dy ministrive që të bëjnë presion më të madh edhe pas këtij debati në bankat ku sigurohen mjetet dhe më e mira mund të ndodhë që kjo sëmundje mos të shfaqet. Unë edhe një herë në fund apeloj që atë shtohen forcat në lëmin e preventivës. Ju falemderit!

KRYETARI KOLË BERISHA – Ju falem nderit!

Meqenëse nuk ka kandidatë tjetër të paraqitur për diskutim, konstatoj se Kuvendi miratoi Informatën e Qeverisë me ndërmarrjen e masave për parandalimin e gripit të shpezëve në Kosovë dhe vërejtjet, sugjerimet e deputetëve.

Z.ministër, urdhëroni

DEPUTETI SADIK IDRIZ – hvala predsedavajućem. Želim da se zahvalim poslanicima koji su dali zaista dobre sugestije na ono što smo radili do sada, znači kao prevenciju moguće pojave gripa. Ubedjujem Vas da je budžet Kosovski organiziran. Institut za javno zdravstvo je uradio prvi projekt koji je koštao 2,2 miliona € da bi se kupile i tamiflu i vaccine uopšte, i bilo je predviđeno da vam dažem 100 hiljada opštih vaksina, dobro je što nismo ih kupili, i tamiflus su ponudili, odmah su ljudi došli da ponude evo mi imamo ovde cenu 30 do 40 € po kutiji i tako dalje i dobro je što to nismi kupili, mi smo potrošili pa smo napravili projekat od jedne trećine i Vlada je u principu prihvatila sa naznakom da je to negde oko 500 – 600 hiljada da bi to moglo inaterventno u svakoj situaciji da uradi. Mislím da je nepotrbno ponekad da u Parlamentu izlazimo sa nekim stvarima koji su da kažem neka konkurencija medju poslanicima, dobro je da govorima i imamo u zdravstvu. Ja sam pozvan od Komisije, možda ću iduće nedelje da budem prisutan na sastanku Komisije, ali moram da ubedim i da kažem da Komisija mora više da radi kao Komisija da se ne postavlja ponekad kao sindikat. Mi smo imali za sastanak odnosno Zakon o zdravstvenom osiguranju koji je izmedju prvog i drugog čitanja ubačeno je porodiljsko odsustvo i neke druge stvari koje traže ogromne budžetske implikacije ušle su u ovaj zakon a nisu predviđene u projekciji budžeta. Ja apelujem da se taj zakon usvoji, jer je to osnovi zakon u zdravstvu, jer bez osnovnog zdravstvenog osiguranja, bilo da je to privatno ili javno mi ne možemo raditi u zdravstvu. Ne možemo bez zdravstvenog osiguranja. U tom Nacrt

zakonu predvidja se, da se osnuje fond ili kako će to biti agencija i da u roku od godinu dana taj fond usaglasi svoja akta i da dosese svoj akt. Znači postoje još jedan period od godinu dana, apelujem da se taj zakon usvoji da drugo čitanje bude završen u parlamentu kako bi se formirao fond i kako bi počelo da stvara svoju infrastrukturu, a mi smo za to imali za 2005. god. i 2006. godinu predvidjena ta budžetska sredstva koja nisu bila u toj mjeri. Na drugoj strani, moram vas ubediti da je situacija u zdravstvu nije dobra, ali budžet je usvojila ova Skupština. U budžetskoj stavci za lekove mi smo ove godine imali 6,9 milijona, pre dve – 2003. odine bilo je 13,7 milijona, ako se izuzme hemodijaliza i hemoterapija mi imamo samo 70 centi po glavi stanovnika na Kosovu za esencijalnu listu lekova ili 45 € sa platama 14.000 zaposlenih na Kosovu i sa kompletnom 45 € godišnje po glavi stanovnika Kosova. U Sloveniji je 760 € i to su ti problemi koji imamo i nije ovo tema, danas je tema da se raspravlja o pričaju gripu. Ja vas ubedjujem da će Vlada Kosova, ukoliko se prvi pojavi prva ptica sa gripom da će iznaći sredstva interventno iz rezervi ministra finansija ili ćemo mi prekinuti neki projekat koji je planiran za ovu godinu pa ćemo sredstva odlukom Vlade usmeriti tamo i neće biti problema. Znači, ja sam siguran ukoliko dodje do toga da nećemo čekati. Ja se zahvaljujem i mislim da smo imali danas puno korisnih diskusija i mislim da Ministarstvo može da dobije znači na radu. Hvala!

KRYETARI KOLË BERISHA – Ju faleminderit z. Ministër.
Replikë sigurisht

DEPUTETJA FATMIRE MULHAXHA-KOLLQAKU - Meqenëse z. ministër apostrofoi Komisionin për Shëndetësi, Punë dhe Mirëqenie Sociale, të cilin unë e kryesoj, jam e thirrur ta informojë seancën plenare meqenëse u përmend takimi i Komisionit në të cilin e kemi ftuar ministrin. Komisioni asesi nuk e lënë rolin e sindikatës. Komisioni në fakt e kryen punën e vet monitirimin e punës së Qeverisë dhe në kuadër të kësaj monitoron implementimin e Ligjit për Shëndetësi në të gjitha, dhe aty janë të paraparë normal vizitë atyre se ne kemi dashur ta shohim a është i aplikueshëm dhe a po implementohet. Pjesa tjetër është diskutimet, dëgjiet publike me Ministri ku ne do t'i kërkojmë përgjigje të cilat i kemi marrë nga terreni, ku po çalon Ligji? Ku nuk po implementohet? Kjo nuk ka të bëjë me sindikatë.

Çështja tjetër, të gjitha dëshmitë që i ka mbledhë Komisioni në terren, do të ketë rast kjo seancë plenare t'i dëgjojë dikund në fund të majit, sepse ne do ta thërrasim si Komision një seancë plenare ku do të debatohet për çështje të shëndetësisë dhe mund t'ju informoj, pra edhe një here tani situata është alarmante. Ne nuk kemi dëshirë. Në qoftë se në fund të vitit Ministria del me të gjitha lavdëratat për punën e vet dhe në mars të vitit, në fillim të vitit ku elaboron sistemin e shëndetësisë, ju e dini në ÇKU çka ka ndodhur, ju shkoni vizitoni qendrat s'ka 10% nga lista esenciale, ne nuk mund të flasim. Ministria nëse ka mendar që nuk mjaftojnë fondet është dashur këtu në seancë mu qua dhe me thënë: këto mjete nuk mjaftojnë për barna, këto mjete janë për tre muaj. Z. nëse keni siguroni për nëntë muaj tjera dhe do ta hiqte përgjegjësinë prej veti, po qe se nuk deklarohet, ne si Komision e kryejmë punën tonë dhe për punën do t'ua prezantojë. Kjo është monitorimi i punës së Qeverisë, jo luajtja e rolit të sindikatës. Ju falënderoj.

KRYETARI KOLË BERISHA – Urdhëroni z. Hajdari

DEPUTETI TOMË HADARI – Ju faleminderit z. kryetar. Unë vetëm nga diskutimet e deputetëve të cilët i vlerësoj shumë lart me këndin e vështrimit për këtë çështje të cilën e diskutuam sot, nga diskutimi i z. Vula e deri te doktoresha, jep për të kuptuar se ne do të jemi edhe më vigjilentë për caktimin tonë, për menaxhim eventual, të paraqitjes, nëse paraqitet kjo pandemi në Kosovë, por unë vetëm edhe një herë desha t'ju them se ne i kemi bërë të gjitha përgatitjet në aspektin preventiv që na takon si Ministri i Bujqësisë. Duke u nisur te pika dezinfektuese që e tha doktor Rexhepi ne i kemi vu dhe kanë luajtur një rol të fuqishëm, jo të aspektit fluturues, por të aspektit tokësor që ne kemi bërë ndalesa dhe kemi bërë verifikimin e të gjitha hyrjeve dhe daljeve nga Kosova. Mendoj se është shumë e mirë. Aspektin komercial, të cilin shqetësim e tha edhe z. Vula me të vërtetë ne për çdo ditë kemi qenë bile bile mos jemi bërë edhe të tepërt në mjetet e informimit, duke kërkuar që të përdoret ai artikull ushqimor, me atë origjinë nga prodhimet vendore, pastaj nga ajo që e përmendi doktoresha Hondozi me të vërtetë në aspektin e informimit ne i kemi përgatitur edhe filmat të cilat për fat të keq, ndoshta nuk janë transmetuar aq sa duhet të transmetohet, po transmetohen disa çështje tjera e sa i përket pjesës që e tha deputeti Brajshori me të vërtetë tri pikat qëndrojnë dhe janë mbështetëse për ne për të vepruar, për të pasur sukses. Deputetja Gjylinaze Sylja me të vërtetë nga këndi i vështrimit i diskutimit të saj është inkurajim për ne, për të punuar edhe më shumë në të ardhmen. Pastaj, deputeti Bislimi që përmendi çështjen e virusit të korrupsionit në Qeverinë e Kosovës, sigurisht që Qeveria e Kosovës do të kujdeset edhe pse është paraqitur për herë të fundit do të thotë 2003, ne do të kujdesemi që nga 2002-ta dhe kështu së bashku do t'i eliminojmë edhe këto pika dhe unë ju falënderoj për kontributin e dhënë në këtë drejtim dhe do të jemi çdo kohë të gatshëm të japim raport pran Parlamentit si institucion më i nderuar dhe më i lartë i institucioneve të Kosovës. Ju faleminderit!

KRYETARI KOLË BERISHA – Ju faleminderit!

Kalojmë në pikën e radhës.

Pika e shtatë e rendit të ditës.

7. Shqyrtimi i rekomandimit për emërimin e anëtarëve të Këshillit të Komisionit të Pavarur të Mediave nga Shoqëria Civile.

Me vendim të Kuvendit të Kosovës, seancës së gjashtë deri me 21. nëntor 2005 dhe 6 prilli 2006, është formuar Komisioni ad-hoc parlamentar për 10 anëtarë në përbërje të deputetëve nga 17 parti politike të përfaqësuara në Kuvend, me qëllim që Kuvendi t'i rekomandojë anëtarët e Këshillit të Komisionit të pavarur të mediave nga radhët e shoqërisë civile. Në pajtim me këtë vendim dhe konform dispozitave të Ligji për Komisionin e pavarur të mediave dhe transmetim, Komisioni ad-hoc parlamentar i ka rekomanduar Kuvendit emërimin e 4 anëtarëve. Rekomandimi i Komisionit si dhe biografitë e kandidatëve janë shpërndarë me kohe të gjithë deputetëve. Nëse ka nevojë për sqarim, e lus Kryetarin e Komisionit që të jap.

Fjalën e ka Naser Osmani

DEPUTETI NASER OSMANI – Ju faleminderit z. kryetar

Tash është koha e drekës dhe krejt deputetët me e shfrytëzuar rastin që për drekë të hanë kapak mish të pulës, por të pulave vendore, por kjo që unë e kërkoj fjalën. Kam shqetësimin që edhe institucioni medial për të cilin po diskutojmë për një këshill të këtij institucioni, nuk e ka bërë apo nuk e ka gjet vetëm edhe një sekondë, që me paraqitë publikisht para opinionit prej të cilave finanohet dhe i merr parat për shqyrtimin e shpenzimeve të mjeteve buxhetore për vitin 2005. Opinioni normalisht ka interesim që të merr një llogari nëpërmjet mediave se si shfrytëzohen këto mjete. Çuditërisht po RTK-ja bënë prezantimin në lajmet e veta kryesore mbi auditimin që është bërë në vitin 2004, dhe kjo krijon një inercion jo të mirë të opinionit gjëja se për keq përdorim të mjeteve buxhetore nëpër kuvende komunale. Duke mos dhënë sqarime që ky auditim për vitin 2004 ka të bëjë me procedurat e zbatimit të tenderimit të administratës Zyrës së Prokurimit. Nuk është fjala për keqpërdorim të mjeteve, mirëpo është fjala që kuvendet komunale nuk kanë arritur me zbatuar ligjin i cili është një ligj mjaft i komplikuar dhe voluminoz, i cili është aprovuar në vitin 2003 dhe auditimi është bërë në vitin 2004, dhe këtu ka një dezinformim të opinionit. Nuk mundet me dal që komuna e Prishtinës, komuna e Drenasit, komuna e Gllogovcit dhe komunat tjera mos t'i përmendi Fushë Kosovës të kenë keqmenagjim të 98% të mjeteve të investimeve kapitale. Prandaj, shpreh shqetësimin që RTK-ja ka obligim, obligim edhe moral se shfrytëzon mjetet e popullit me e prezentue drejtë dhe me kohë të gjitha ato qortime që bëhen për shpenzimet publike, siç është dje rasti për shqyrtimin e Raportit të vitit 2005. Ju faleminderit”

KRYETARI KOLË BERISHA - Ju faleminderit

Përqendrohemi në pikën -Fjalën e ka kryetari i Komisionit Sabri Hamaiti

DEPUTETI SABRI HAMITI – z. Kryetar, kolegë deputetë

Ky Kuvend ka krijuar një komision ad-hoc, të cilin e kanë përbërë përfaqësuesit e të 17 partive politike, që janë të pranishëm në Parlament në mënyrë të barabartë secila anë nga një anëtar. Ky Komision është mbledhur dhe është konstituuar dhe mandej ka mbajtur edhe dy mbledhje me 6 prill dhe 11 prill, dhe ka pasur për detyrë që të votojë, që të diskutoj dhe të votojë një listë prej 8 emrash, të zgjedhur, parazgjedhur nga Komisioni i përkohshëm i mediave, që t'i sjellë në Kuvend të rekomanduar në katër, sepse sipas Ligjit në fuqi për Komisionin e pavarur të mediave është përcaktuar saktësisht procedura si ndodh kjo. Këta janë të gjithë kandidatë nga shoqëria civile, sipas rregullit asnjëri nuk ka të drejtë të jetë i aderum në partitë politike as më tepër jo se jo të jetë nëpër organe të tyre zgjedhore edhe përfaqësuese.

Ne kemi punuar kësisoji në Komision si informatë krejt e thjeshtë elementare. Në princip në mënyrë koncesuale e kemi pranuar listën e 8 anëtarëve të propozuar nga Komisioni i përkohshëm i Mediave, pastaj kemi votuar me votim të fshehtë. Ju keni

para një listë strikt prej 4 vetash, që edhe rendin e përbënë në bazë të votave të fshehta të mara në Komisionin ad-hoc. Këta janë këta 4 persona, janë dy gra dhe dy meshkuj, burra a, s'e di, Ne me kërkesën e Kryesisë së Kuvendit, sepse Raporti ka kaluar në Kryesinë e Kuvendit, Kryesia e Kuvendit e ka aprovuar këtë Rekomandim dhe unë këtu tash vij edhe për një shpjegim, sepse mund të ketë moskuptime ka njerëz që edhe këto ligje nuk i njohin mire, i lexojnë rrallë e nganjëherë si shohin hiq, ta dimë çka kemi ne për detyrë të bëjmë ne sot si Kuvend.

Deri këtu kjo është në bazë, në strikt të rregullave Ligjit në fuqi për Komisionin e Pavarur të Mediave, ju e dini që një komisioni përkohshëm vepron deri tash. Kjo është në të vërtetë marrje në mënyrë ligjore e kompetencave në Komisionin e Pavarur të Mediave. Ky Komision duhet ta krijojë paraprakisht Këshillin, këta anëtarë janë të propozuar për këtë këshill, i cili duhet të ketë 7 anëtarë që i ka 4 nga shoqëria civile, 1 do ta propozoj me procedura të tjera Kuvendi dhe 2 i propozon Përfaqësuesi Special i Sekretarit të Përgjithshëm, që i bie Peterseni. Tjetër që është me rëndësi këtu, është me rëndësi ta dini që këta votohen në Kuvend dhe duhet për t'u zgjedhur, t'i fitojnë së paku 50% të votave të Kuvendit. Dhe e dyta, që kjo është dita e skadimit, është dita e përcaktuar me Ligj se 10 ditë mbas propozimit duhet të votohet në Kuvend. Pra, ju keni një listë të votuar në Komisionin ad-hoc, unë ju thërras që ta votoni të gjithë. Këtu është përfaqësuar në bazë të rregullave ligjore edhe ajo që quhet një përfaqësim multi etnik dhe i gjinive të ndryshme. Ju faleminderit shumë.

KRYETARI KOLË BERISHA – Ju faleminderit profesor. Fjalën e ka deputeti Sabit Rrahmani

DEPUTETI SABIT RRAHMANI – Ju faleminderit z. kryetar – vetëm si plotësim Komisioni ad-hoc për media ia ka dhënë një propozim, nuk ka qenë vendim, por ka qenë propozim i disa anëtarëve, që anëtari i pestë, i cili do të votohet sipas procedurave që do t'i përcaktojë Kuvendi do të jetë nga radhët e komuniteteve joserbe. Unë propozoj që edhe deputetët ta pranojnë propozimin e Komisionit ad-hoc për Media që ka qenë vetëm propozim thash nuk ka qenë vendim që anëtari i pestë në këtë Këshill të jetë nga përfaqësues të komunitetit joserb. Mund të jetë nga shoqëria civile siç është përcaktuar, por nga komunitetet jo serbe. Ju faleminderit!

KRYETARI KOLË BERISHA – Votojmë vetëm për kandidatët që janë të propozuar në listë. Me qenë se nuk ka diskutues tjerë, lus regjinë dhe deputetët që të përgatitemi për votim.

Votojmë tash:

Për57;
Kundër.....11;
Abstenime..... 6.

Propozimi nuk kalon.

KRYETARI KOLË BERISHA - Sabri Hamiti - urdhëroni

DEPUTETI SABRI HAMITI - Ju e votuat dhe çka bët është problem i deputetëve, mu nuk më intereson personalisht kjo punë, por unë po ju them se keni bërë gabim të madh që nuk e keni votuar, sepse ja kini dhënë seancën atij komisioni që nuk është hiq e mirë - Bob Zhilletit ia keni zgjatë jetën, zgjatjani është problem i juaj. Ju faleminderit!

KRYETARI KOLË BERISHA - Pas votimit nuk ka më diskutime, Ju lutem.

SABRI HAMITI - unë shqip fola, që duhet 50% me fitu për me kalu

KRYETARI KOLË BERISHA – fjalën e ka

DEPUTETI JAKUP KRASNIQI – Unë e kam një kërkesë që të na njoftojë kryetari i Komisionit ad-hoc se numri i anëtarëve të Komisionit ad-hoc ka qenë 17. A është respektuar kjo që u kërkua në Kuvend me rastin e votimit nga Komisioni ad-hoc Nëse në Komisionin ad-hoc nuk është respektuar kjo që u tha këtu, mendoj që ajo që ka të vlejë në Komision duhet të vlej edhe në Parlament.

KRYETARI KOLË BERISHA – Fjalën e ka kryetari i Komisionit, profesor Hamiti

DEPUTETI SABRI HAMITI - Kjo është si kofini pas të vjelave që po bisedojmë, por meqë z. Krasniqi e dha një shpjegim të vogël, unë e kam vullnetin që ta shpjegoj. Jo nuk është vepruar ashtu sepse ligji nuk thotë se ajo është paraprocedurë, atje nuk kërkohet kjo. Në ligjin që ne e kemi miratuar dhe është në fuqi dhe është e nënshkruar edhe nga kryetari i Kuvendit edhe nga Përfaqësuesi Special, kjo vlen për këtë kategori, për këto funksione vetëm në Kuvend, sepse ne atje vetëm rekomandojmë, nuk zgjedhim, atje përshkruhet saktë që të diskutohet në mbledhje të mbyllur dhe votohet me konkonzus. Është pranuar lista, po me votime është krijuar lista prej katër dhe lypet që dyfishi propozohet, njëfishi d.m.th katër kanë kaluar, të gjithë këta kanë kaluar me votë të fshehtë dhe 50% me ligj vlen për Kuvendin, nuk vlen për rekomandimet. Kjo është me ligj. Ju faleminderit!

KRYETARI KOLË BERISHA – Ju faleminderit profesor.

Pas votimit, po e përsëris pas votimit nuk ka diskutime tjera dhe seanca përfundoi punimet.